នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ	:	០០៤/២៣-០៩-២០២១-អវតក/អជតក(០៦)
ដាក់ទៅ	:	អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
ថ្ងៃដាក់	:	ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២១
ភាគីអ្នកដាក់	:	សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ
ភាសាដើម	:	អង់គ្លេស

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 20-Oct-21, 14:38
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល: សាធារណៈ/Public

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:

ការពិនិត្យឯកសារបណ្ដោះអាសន្នឡើងវិញ:

ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:

ហត្ថលេខា:

បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីការខកខានរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅជំនុំជម្រះដូចដែលបានតម្រូវ ដោយក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក

អ្នកដាក់ឯកសារ:
លោកស្រី Brenda J. HOLLIS
សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

ចម្លងជូន:
លោកស្រី ជា លាង
សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

អ្នកទទួលឯកសារ:
អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
ចៅក្រម គង់ ស្រីម, ប្រធាន
ចៅក្រម Chandra N. JAYASINGHE
ចៅក្រម សោម សិរីវឌ្ឍ
ចៅក្រម Florence Ndepele MUMBA
ចៅក្រម ម៉ុង មុន្នីចរិយា
ចៅក្រម Maureen HARDING CLARK
ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

សហមេធាវី យឹម ទិត្យ:
លោក ស៊ូ មូហ្សេន្នី
Suzana TOMANOVIĆ

មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ក្នុង សំណុំរឿង ០០៤

មាតិកា

I. **សេចក្ដីផ្ដើម** 2
II. **ប្រវត្តិនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ** 4
III. **ច្បាប់ជាធរមាន** 7
ក. ភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ 7
យុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយ 7
ការរួចផុតពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្ដីពីការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយអស់លទ្ធភាព 10
ខ. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញលើបណ្ដឹងសាទុក្ខ 11
គ. ចរិតលក្ខណៈនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ អ.វ.ត.ក ដែលអនុញ្ញាត 12
ឃ. ផលប៉ះពាល់នៃកំហុសនីតិវិធីលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ 13
ង. "គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ" ជាមូលដ្ឋាននៃក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក 18
IV. **ភាពអាចទទួលយកបាន** 19
V. **អង្គសេចក្ដី** 22
ក. ដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាមិនត្រូវបានចេញដោយខុសច្បាប់ឡើយ - រឿងក្ដីបន្តទៅជំនុំជម្រះ 22
ខ. ដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាមិនមោឃៈ និងគ្មានសុពលភាពឡើយ ទោះបីជាការចេញក្នុងពេលដំណាលគ្នារបស់វាខុសច្បាប់ក៏ដោយ - រឿងក្ដីត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ 28
កំហុសផ្នែកនីតិវិធីរបស់ ស.ច.ស មិនបណ្ដាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង ផលប៉ះពាល់សំខាន់ ឬការរំលោភដំណើរការនីតិវិធីឡើយ 29
ការរារាំងរឿងក្ដីនេះមិនឱ្យបន្តទៅមុខ គឺមិនសមាមាត្រទៅនឹងព្យសនកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ទេ 31
គ. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនត្រូវបានបដិសេធដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបទេ - រឿងក្ដីត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ 33
ឃ. សំណុំរឿង ០០៤ មិនខុសច្បាប់ទេ 39
មិនមានកំហុសធ្ងន់នីតិវិធី នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋមឡើយ 39
ការស៊ើបអង្កេតបឋមមិនត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយរំលោភបំពានទៅលើ បទប្បញ្ញត្តិយុត្តាធិការបុគ្គល នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ឡើយ 42
វិការៈនីតិវិធីណាមួយត្រូវបានកែតម្រូវតាមរយៈ ការវិវឌ្ឍន៍នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី 46
VI. **សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន និងដំណោះស្រាយដែលស្នើសុំ** 51

I. សេចក្ដីផ្ដើម

1. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ("ស.ព.អ") ប្ដឹងសាទុក្ខចំពោះការខកខានរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អ.ប.ជ") ក្នុងការបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ("អ.ជ.ស.ដ") ដើម្បីជំនុំជម្រះតាមអាណត្តិនៃក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក។ ឥឡូវវាស្ថិតក្នុងអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដែលជាតុលាការចុងក្រោយ ដើម្បីកែតម្រូវកំហុសអង្គច្បាប់នេះ និងដើម្បីធានាឲ្យបាននូវរដ្ឋបាលតុលាការត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្ដីនេះ។ ស.ព.អ សូមសន្និដ្ឋានថា ច្បាប់ តក្កវិជ្ជា និងយុត្តិធម៌ តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ("អ.ជ.ត.ក") សម្រេចថាបណ្ដឹងសាទុក្ខនេះអាចទទួលយកបាន និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចជាប់មកជាមួយរបស់ខ្លួនដើម្បីបង្គាប់ថា រឿងក្ដីនេះត្រូវបញ្ជូនទៅ អ.ជ.ស.ដ ដើម្បីជំនុំជម្រះ។

2. បណ្ដឹងសាទុក្ខនេះមានភាពចាំបាច់ក្នុងផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌សម្រាប់ភាគី *ទាំងអស់* និងដើម្បីធានាភាពប្រាកដប្រជា និងសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ដែលតម្រូវដោយគ្រប់ប្រព័ន្ធតុលាការ។ ការបដិសេធមិនទទួលយកបណ្ដឹងនេះ អាចនឹងដាក់រឿងក្ដីនេះក្នុងភាពមិនច្បាស់លាស់តាមផ្លូវតុលាការជារៀងរហូត។ វាអាចដកសិទ្ធិជនរងគ្រោះ ទាំងជនរងគ្រោះរស់រានមានជីវិត និងជនរងគ្រោះដែលទទួលមរណកាល ពីការទទួលបានការសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការដ៏ត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងមិនលម្អៀង ចំពោះការទទួលខុសត្រូវរបស់ យឹម ទិត្យ លើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់លើគាត់។

3. ស.ព.អ សូមសន្និដ្ឋានថា អង្គជំនុំជម្រះនេះគួរបង្គាប់ឲ្យរឿងក្ដីនេះបន្តដំណើរទៅជំនុំជម្រះដោយមូលហេតុមួយចំនួន។ មូលហេតុសំខាន់បំផុតគឺ ប្រតិបត្តិការនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ដែលផ្ដល់អាណត្តិថារឿងក្ដីត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។ ការសម្រេចទាំងខុសរបស់ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ដែលថាសំណុំរឿងទាំងមូលគឺខុសច្បាប់នោះ គឺមិនអាចជម្នះលើគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិបានឡើយ ដោយហេតុថា កំហុសដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរបឋម ប្រសិនបើមាន ត្រូវបានដោះស្រាយរួចរាល់តាមរយៈការបំពេញកិច្ចផ្សេងៗជាបន្តបន្ទាប់ដោយភាគី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("ស.ច.ស") និង អ.ប.ជ ហើយការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរក្នុងពេលដំណាលគ្នា ក៏មិនអាចរារាំងការអនុវត្តន៍គោលជំហរនោះបានដែរ។ ដោយហេតុថា ការចេញដីកាដំណោះស្រាយបែបដូច្នេះមិនខុសច្បាប់នោះ វាមិនមែនជាឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់ចំពោះការជំនុំជម្រះឡើយ។ ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក មិនត្រឹមតែអនុញ្ញាតនោះទេ ប៉ុន្តែប្រមើលឃើញថា ដីកាដំណោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា អាចនឹងត្រូវចេញផ្អែកលើការតែងតាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូបដែលមានសិទ្ធិ

ស្មើគ្នា និងមានឯករាជភាព និងការបង្កើតយន្តការដំណោះស្រាយវិវាទដែលមានការអនុញ្ញាត។ ផ្អែកលើលក្ខណៈទាំងនេះ និងដោយពុំមានការហាមឃាត់ជាក់លាក់មិនឲ្យចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នានោះ ការសន្មតថាត្រូវតែមានដីកាដំណោះស្រាយតែមួយ គឺជាការខកខានមិនបានផ្ដល់តម្លៃពេញលេញទៅលើលក្ខណៈពិសេសមានតែមួយគត់នៃក្របខ័ណ្ឌ អ.វ.ត.ក។

4. ជាងនេះទៀត *សម្រាប់គោលបំណងវែកញែក* បើទោះជាការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាចំនួនពីរ *ពិតជា* បង្កើតបានជាការរំលោភក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក មែននោះ វាគឺជាកំហុសផ្នែកនីតិវិធី ដែលមិនធ្វើឲ្យអសុពលភាពដីកាដំណោះស្រាយ ឬធ្វើឲ្យខូចខាតដល់ដំណើរការច្បាប់ទាំងមូលឡើយ។ ប្រសិនបើចាំបាច់ត្រូវមានដំណោះស្រាយណាមួយនោះ ដំណោះស្រាយនោះត្រូវបានផ្ដល់ជូនដោយសេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ លើអង្គសេចក្ដីនៃដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗ។ ដំណោះស្រាយសមស្របសម្រាប់កំហុសផ្នែកនីតិវិធីបែបនេះ ត្រូវតែពិចារណាស្របតាមកត្តាមួយចំនួន ក្នុងនោះរួមមាន ថាតើការចេញនេះបានបណ្ដាលឲ្យមានលទ្ធផលអយុត្តិធម៌ជាក់ស្ដែង ផលប៉ះពាល់សំខាន់ចំពោះ យឹម ទិត្យ ឬការរំលោភលើដំណើរការ ក៏ដូចជាភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទ តម្លៃសង្គមក្នុងការរារាំងរឿងក្ដីមិនឲ្យបន្តដំណើរការទៅជំនុំជម្រះ ផលប្រយោជន៍ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី *ទាំងអស់* និងភាពសមាមាត្រនៃដំណោះស្រាយនេះទៅនឹងព្យសនកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ ឬយ៉ាងណា។

5. ដូចអង្គជំនុំជម្រះនេះបានអនុវត្តពីមុននូវសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន ក្នុងការលើកលែងការចោទប្រកាន់ដែរ អង្គជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិអំណាចដូចគ្នាដើម្បីបង្គាប់ថា សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ។ ការអះអាងផ្ទុយពីនេះ គឺជាការអះអាងថា អង្គការសហប្រជាជាតិ ("អ.ស.ប") និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធតុលាការមួយដែលអសមត្ថភាព ក្នុងនោះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគ្មានសិទ្ធិអំណាច ដើម្បីកែតម្រូវកំហុសអង្គច្បាប់ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអង្គជំនុំជម្រះថ្នាក់ទាប ឬក្នុងការអនុវត្តន៍វិធានការកែតម្រូវត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។ ស.ព.អ សន្និដ្ឋានថា អ.ស.ប និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមិនបានបង្កើតប្រព័ន្ធបែបនេះទេ ហើយក៏មិនគួរត្រូវបានបកស្រាយតាមវិធីបែបនេះដោយចៅក្រមនៃតុលាការនេះដែរ[1]។

---

[1] ដើម្បីជួយដល់ អ.ជ.ត.ក ឯកសារសំអាងផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់ សារណា និងឯកសារផ្សេងទៀត ដែលបានយោងនៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខនេះ រួមមានឯកសារដែលមានរួចហើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានដាក់ជាឯកសារភ្ជាប់ (ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២-E004/2/6 សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីការពារសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការទទួលបានតំណាងផ្លូវច្បាប់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ២១។ បន្ថែមលើនេះទៀត ស.ព.អ សន្និដ្ឋានថា ការចូលមើលរបស់ អ.ជ.ត.ក ទៅក្នុងសម្ភារសំណុំរឿងផ្សេងទៀតទាំងអស់គឺជាសមាសភាគសំខាន់នៃលទ្ធភាព និងការទទួល

II. ប្រវត្តិនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ[2]

6. បន្ទាប់ពីមានការដោះស្រាយ លើការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយ អ.ប.ជ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩[3] ស.ព.អ ស្ដីទី បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ទៅ ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយស្នើសុំឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ លើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយវាយនាម យឹម ទិត្យ, អោ អាន និង អ៊ឹម ចែម ជាជនសង្ស័យ[4]។ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ដល់ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ស.ព.អ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋាន

ខុសត្រូវរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដើម្បីអនុវត្តយុត្តាធិការជាប់មកជាមួយរបស់ខ្លួន និងត្រូវបានតម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះអនុវត្តតាមអាណត្តិរបស់ខ្លួន ក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចមួយដែលមានសំអាងហេតុ មានព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ លើបញ្ហានានានៅចំពោះមុខខ្លួន។ ច្បាប់មិនបានចែងហាមឃាត់ការចូលមើលបែបនេះទេ ហើយដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះគួរបង្គាប់ឲ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ មកកាន់អង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់គោលបំណងនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខនេះ។ ការចូលមើលនេះមិនរំលោភចំណាត់ថ្នាក់សម្ងាត់របស់ឯកសារទេ ដោយហេតុថា ឯកសារទាំងនោះនៅតែសម្ងាត់ និងគ្រាន់តែត្រូវបានពិចារណាដោយអង្គជំនុំជម្រះមួយនៃតុលាការដូចគ្នានឹងអាជ្ញាធរ ដែលបានផ្ដល់ចំណាត់ថ្នាក់ពីដើមដែរ។ ការសម្រេចថា អ.ជ.ត.ក មិនអាចចូលមើលឯកសារទាំងអស់នេះបានដរាបណាអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងមួយទៀតមិនអនុញ្ញាតនោះ នឹងដកហូតសិទ្ធិអំណាចដែលជាប់មកជាមួយ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនក្នុងនាមជាតុលាការកំពូល។ និយាយម្យ៉ាងទៀត វានឹងធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះនេះអសមត្ថភាពក្នុងការបំពេញកិច្ចក្នុងផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដើម្បីធានាបាននូវសច្ចភាព និងភាពប្រាកដប្រជាផ្នែកច្បាប់។

[2] នេះគឺជាសេចក្ដីសង្ខេប នៃប្រវត្តិនីតិវិធី ដែលពាក់ព័ន្ធបំផុត។ សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត អំពីការស៊ើបអង្កេតបឋម *សូមមើល* ផ្នែក V.ឃ *យោងខាងក្រោម* ហើយសម្រាប់ដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (“ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ”) កថាខណ្ឌ ១-២២។

[3] ឯកសារ **D1/1.3** ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប សេចក្ដីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ (“សេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១”)

[4] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១ (យឹម ទិត្យ)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ (“ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន”) កថាខណ្ឌ ២។ សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308/3/1/20** សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ (“សេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១”) កថាខណ្ឌ ២។ សំណុំរឿង អ៊ឹម ចែម និង អោ អាន ត្រូវបានបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ និងថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308** ដីកាដំណោះស្រាយ (ផ្នែកសម្រេចសេចក្ដី) ថ្ងៃទី ២២ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ (“ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី អ៊ឹម ចែម”) កថាខណ្ឌ ៦។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន កថាខណ្ឌ ៨។

បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមចំនួនបួន លើវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ទាក់ទងនឹង យឹម ទិត្យ[5]។

7. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង ("ស.ច.ស.អ") Laurent Kasper-Ansermet[6] បានជូនដំណឹងទៅ យឹម ទិត្យ ថា គាត់គឺជាជនសង្ស័យ នៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការដែលកំពុងតែដំណើរការ[7]។ នៅថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ស.ច.ស.អ Michael Bohlander[8] បានចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់[9]។

8. នៅថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ បានបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅសហព្រះរាជអាជ្ញា បន្ទាប់ពីបានប្រកាសថាកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានបិទបញ្ចប់[10]។ បន្ទាប់មកសហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតរ[11]។

9. ចាប់ពីថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ស.ច.ស បានចុះបញ្ជីការខ្វែងយោបល់គ្នាជាសម្ងាត់[12]។ នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ស.ច.ស បានចេញដីកាដំណោះស្រាយ

---

[5] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ២។

[6] នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានចាប់ផ្តើមការងាររបស់ខ្លួន។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ [ស.ច.ស.អ]* ថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។ *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១។

[7] ឯកសារ **D109** ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ វិធាន ២១.១ឃ ថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

[8] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ត្រូវបានតែងតាំងនៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។ *សូមមើល ការតែងតាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុងថ្មី* ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។

[9] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤ (បញ្ជាក់ផងដែរថា បន្ទាប់មកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកែប្រែបទចោទ ដោយបញ្ចូលទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវបន្ថែម នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧)។

[10] ឯកសារ **D378** ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៤) ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨។ ឯកសារ **D358** សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៧។ ឯកសារ **D368** សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២៧-២៨។

[11] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* កថាខណ្ឌ ១៩ ពាក់ព័ន្ធ យឹម ទិត្យ ដាក់ចម្លើយតបរួមគ្នារបស់គាត់ ចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា។

[12] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៣, ៧, ២១ (ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥, ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧, ថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន កថាខណ្ឌ ១, ១៦ (ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥, ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧, ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ

ដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា។ ខណៈដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ("ស.ច.ស.ជ") បានសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទៅលើ យឹម ទិត្យ ដោយសារតែមានការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ[13] ស.ច.ស.អ បានចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ និងការរំលោភបំពានទៅលើ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦[14]។

10. បន្ទាប់ពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ភាគីប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយពាក់ព័ន្ធ យឹម ទិត្យ[15] នៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ ភាគីនានាត្រូវបានជូនដំណឹងជាផ្លូវការ[16] អំពីសេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះ[17]។ អ.ប.ជ បរាជ័យមិនអាចឈានដល់សំឡេងភាគច្រើនលើសលុបតាមការតម្រូវ ដើម្បីបដិសេធដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃ អ.ប.ជ បានសម្រេចថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមានសុពលភាព[18] ចំណែក

២០១៨)។ សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308** ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង អ៊ឹម ចែម កថាខណ្ឌ ១ (ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤)។

[13] ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ("ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់") កថាខណ្ឌ ៦៨៦។

[14] ឯកសារ **D382** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ទំព័រ ៤៥៧-៤៨៧។

[15] *សូមមើល* ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ ("សេចក្តីពិចារណា") ទំព័រ ៨។

[16] *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០៤ សារអេឡិចត្រូនិក ពីមន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ជូនដំណឹងអំពី ឯកសារ D381/45 & D382/43 សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ ម៉ោង ៥:០៥ ល្ងាច ។ សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **F43** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ នួន ជា និង ខៀវ សំផន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រ សម្រាប់ដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ ថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១២ (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល "សង្កេតឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានជូនដំណឹងអំពីសាលក្រមនៅ ម៉ោង ៨ និង ៣៧នាទី យប់ [...] ដោយដាក់ឯកសារនេះនៅក្រៅម៉ោងដាក់ឯកសារផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក។ [...] សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាបានដាក់នៅថ្ងៃដាក់ឯកសារផ្លូវការបន្ទាប់")។

[17] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា។

[18] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា មតិរបស់ចៅក្រម Kang Jin Baik និង Olivier Beauvallet ("មតិចៅក្រមអន្តរជាតិ") កថាខណ្ឌ ១៦៧ ទំព័រ ២២៥ (ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី)។ ពួកគាត់សម្រេចថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ជានីតិវិធី គឺអនុលោមទៅតាមច្បាប់ *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ១៧២, ១៧៥-១៧៦។

ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ "ហួសពីសមត្ថកិច្ច ដូច្នេះហើយគឺមោឃៈ"[19]។ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ សម្រេចថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ "ត្រឹមត្រូវ"[20] ហើយមិននិយាយអ្វីអំពីដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។

III. ច្បាប់ជាធរមាន

ក. ភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ

យុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយ

11. កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងថា៖

> អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន សមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវ និងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ១៩៦៦ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលកម្ពុជា គឺជាភាគីហត្ថលេខី[21]។

12. វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគី *ទាំងអស់* ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ ដូចខាងក្រោម៖

---

[19] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្ដីពិចារណា មតិរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ៥១៧។ *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ១៦៧, ១៧៣, ១៧៥ - ១៧៦ ទំព័រ ២២៥ (ផ្នែកសម្រេចសេចក្ដី)។ ពួកគាត់សម្រេចថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ គេចវេសពីនីតិវិធីការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលចាំបាច់ ជាការព្យាយាមធ្វើឲ្យខូចខាតដល់ គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលមានចែង នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ១៧៣, ១៧៥, ៥១០, ៥២១។

[20] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្ដីពិចារណាមតិរបស់លោកចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន លោកចៅក្រម ន័យ ថុល និងលោកចៅក្រម ហួត វុទ្ធី ("មតិរបស់ចៅក្រមជាតិ") កថាខណ្ឌ ១៣១។

[21] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ ("កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក") មាត្រា ១២(២)។ *សូមមើលផងដែរ* ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្ដីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបានកែប្រែនៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤ ("ច្បាប់ អ.វ.ត.ក") មាត្រា ៣៣ថ្មី ដែលមានបទប្បញ្ញត្តិស្រដៀងគ្នាមួយ និងអនុវត្ត*តាមការកែប្រែចាំបាច់* ចំពោះ អ.ជ.ត.ក ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៧ថ្មី។

ច្បាប់ អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្ដីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាលជាធរមាន ទាំងអស់ ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និង ដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយគិតដល់លក្ខណៈពិសេសរបស់ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់និងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក។ ក្នុងបរិបទនេះ ៖

ក- ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាង សិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ។ [...][22]

13. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អង្គជំនុំជម្រះនេះ បានប្រើយុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយរបស់ខ្លួន ជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ និងភាពត្រឹមត្រូវ ដោយសម្រេចថា៖

ផ្អែកតាមនីតិរដ្ឋទូទៅថា ជាការមិនសមស្របដែលបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ត្រូវបានបន្សល់ទុក មិនដោះស្រាយ។ តុលាការចុងក្រោយ គឺអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលមាន កាតព្វកិច្ចស្រាយបំភ្លឺ និងបញ្ជាក់អំពីភាពស្ថាពរនៃស្ថានការណ៍បែបនេះ។ ការជាប់ គាំងផ្នែកច្បាប់ សឲ្យឃើញពីភាពបរាជ័យនៃប្រព័ន្ធតុលាការក្នុងការផ្ដល់ ឧបាស្រ័យ។ [...] អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពិចារណាថា នេះគឺជាកាតព្វកិច្ច ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍ និងតុលាការជាន់ខ្ពស់ចុងក្រោយក្នុងការផ្ដល់ ឧបាស្រ័យផ្លូវច្បាប់ និងធ្វើការកំណត់ចុងក្រោយក្នុងរឿងក្ដី ដែលលក្ខន្តិកៈ ឬច្បាប់ ពុំមានចែង ឬមិនច្បាស់លាស់។ នេះគឺជាមុខងាររបស់តុលាការចុងក្រោយ ក្នុងការផ្ដល់ភាពប្រាកដប្រជាផ្លូវច្បាប់ដល់ភាគី[23]។

14. អ.ប.ជ ធ្លាប់បានសម្រេចថា នៅពេលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដាក់តាមវិធាន ២១៖

---

[22] អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី៩) ដូចដែលបានកែប្រែនៅថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ("វិធានផ្ទៃក្នុង") ឬ ("វិធាន") វិធាន ២១(១)។

[23] សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងការបញ្ចប់អានុភាព សំណុំរឿង ០០៤/២ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ("សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ របស់ អ.ជ.ត.ក") កថាខណ្ឌ ៦៤។ *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ៦៥។

ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបង្ហាញថា នៅក្នុងស្ថានភាពពិសេស នៃរឿងក្តីដែលត្រូវដោះស្រាយ ចាំបាច់ត្រូវមានការអន្តរាគមន៍របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីការពារមិនឱ្យមានការខូចខាតដែលមិនអាចជួសជុលបាន ដល់ភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌[24]។

15. តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងទៀត ក៏បានទទួលស្គាល់អំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការប្រើប្រាស់យុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយរបស់ខ្លួន ក្នុងការសម្រេចលើបញ្ហាណាមួយដែលពុំមានបទប្បញ្ញត្តិលក្ខន្តិកៈចែងជាក់លាក់។ ចំណុចនេះ រួមទាំងកាលៈទេសៈនានាដែលពុំមានតុលាការណាមួយមានអំណាចប្រកាសលើបញ្ហានោះដោយសារ "ការរារាំងផ្លូវច្បាប់ ឬឧបសគ្គផ្នែកអនុវត្ត" និងក្នុងពេលចាំបាច់ដែលត្រូវដោះស្រាយនូវចន្លោះប្រហោងដែលអាចមាន ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីច្បាប់ ឬដើម្បីធានាថា យុត្តិធម៌មិនត្រឹមតែធ្វើបានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវ*បានគេមើលឃើញ*ថា សម្រេចបានផងដែរ[25]។

---

[24] ឯកសារ **D205/1/1/2** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំការបំភ្លឺ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤, កថាខណ្ឌ ៧។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ៥៥, ៧៨ (ជាឯកច្ឆន្ទ)។ សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **D345/5/11** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចលើសំណើរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ១១។

[25] **STL:** *ចំពោះបញ្ហារបស់ El Sayed*, CH/AC/2010/02 សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការ និងសិទ្ធិប្តឹង អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៥ ("ហេតុនេះ យុត្តាធិការជាប់មកជាមួយ គឺជាយុត្តាធិការបំពេញបង្គ្រប់ ឬយុត្តាធិការដែលកើតមានដោយចៃដន្យ ដែលបំពេញឱ្យយុត្តាធិការចំបង និងចំបាច់ទៅតាមតម្រូវការបែបអាជ្ញាបញ្ញាក្នុងការធានាដល់ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលតុលាការឱ្យបានល្អ និងត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ រួមទាំងការគោរពយ៉ាងពេញលេញចំពោះសិទ្ធិមនុស្សផង តាមដែលអាចអនុវត្តបាន ចំពោះអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអន្តរជាតិដែលតុលាការនេះមានយុត្តាធិការយ៉ាងច្បាស់លាស់") ៤៦, ៤៨។ **ICTY:** *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blagojević & Jokić*, IT-02-60-T សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិមេធាវីការពារក្តីឯករាជរបស់ Vidoje Blagojević ស្នើឱ្យបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីឱ្យតែងតាំងសហមេធាវីការពារក្តី និងសហមេធាវីការពារក្តីនាំមុខថ្មី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ១១២, ១១៤ (បញ្ជាក់អះអាងថា ខណៈដែល មិនតម្រូវឱ្យចាត់វិធានការបន្ថែម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានផលប្រយោជន៍ជាច្រើន និងការប្តេជ្ញាក្នុងការធានាថា "យុត្តិធម៌មិនត្រឹមតែធ្វើបានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវ*បានគេមើលឃើញ*ថា សម្រេចបានផងដែរ" បានបង្គាប់ឱ្យមានវិធានការពិសេសនានាដើម្បីតំណាងឱ្យផលប្រយោជន៍ពេញលេញរបស់ជនជាប់ចោទ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Beqaj*, IT-03-66-T-R77 សាលក្រមលើការចោទប្រកាន់អំពីការប្រមាថ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៩-១២ (និងយុត្តិសាស្ត្រដែល

ការរួចផុតពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្ដីពីការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយអស់លទ្ធភាព

16. តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបបានរកឃើញថា ទោះបីជាអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបចែងថា បញ្ហាមួយអាចត្រូវបញ្ជូនទៅតុលាការតែនៅពេលណាក្រោយពីដំណោះស្រាយក្នុងស្រុកត្រូវបានប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពក៏ដោយ នៅពេលដែលវាអនុវត្តចំពោះការការពារសិទ្ធិមនុស្ស វិធានស្ដីពីការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាព "ត្រូវអនុវត្តក្នុងកម្រិតនៃភាពបត់បែនណាមួយ និងដោយមិនមានទម្រង់និយមហួសហេតុ" ដោយហេតុថា កាលៈទេសៈពិសេសនានាអាចឲ្យអ្នកដាក់ពាក្យប្ដឹងរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចនេះ[26]។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអន្តរ-អាមេរិកាំងបានសម្រេចថា ក្នុងរឿងក្ដីទាក់ទងនឹងការរំលោភណាមួយដែលអាចមានលើសិទ្ធិដែលទទួលបានការការពារជាក់លាក់ វិធានស្ដីពីការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពជាមុន មិនត្រូវបានតម្រូវឡើយ នៅពេលដែលការពឹងផ្អែកលើដំណោះស្រាយដែលអាចមានទាំងនោះអាចមិនមានប្រសិទ្ធភាព ឬមិនប្រាកដប្រជា[27]។ នៅសហរដ្ឋ តុលាការកំពូលនិងតុលាការសហព័ន្ធ

បានដកស្រង់) ១៣ ("ចៅក្រមរបស់តុលាការនេះប្រើអំណាចជាប់មកជាមួយដើម្បីចាត់វិធានការចាំបាច់នានា ដើម្បីធានាចំពោះសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលជាចុងក្រោយរក្សាបាននូវការគោរពចំពោះយុត្តិធម៌")។ **__ICTR__:** *Barayagwiza ទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* ICTR-97-19-AR72 សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៩ ("សាលដីកា ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៩ ក្នុងរឿងក្ដី *Barayagwiza*") កថាខណ្ឌ ៧៦។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Karemera និងគូកន* ICTR-98-44-PT សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ André Rwamakuba និងវិសោធនកម្មដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ ("សេចក្ដីសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងរឿងក្ដី *Karemera*") កថាខណ្ឌ ២២។

[26] *សូមមើល ឧទាហរណ៍ Sejdovic ទល់នឹង ប្រទេសអ៊ីតាលី* លេខ. 56581/00 សាលក្រម (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល) ចុះថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥, ៥៥ (តុលាការមានកាតព្វកិច្ចស្វែងរកដំណោះស្រាយ កាសន្និដ្ឋានដែលថាដំណោះស្រាយ "ត្រូវបរាជ័យ និងថាមានឧបសគ្គជាសត្យានុម័ត ក្នុងការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយនោះដោយអ្នកដាក់ពាក្យប្ដឹង") បង្កើតបានជា "កាលៈទេសៈពិសេស")។ *Akdivar និង អ្នកផ្សេងទៀត ទល់នឹង ប្រទេសតួគី* លេខ. 21893/93 សាលក្រម (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៦ កថាខណ្ឌ ៦៦-៦៧ ("មិនមានកាតព្វកិច្ចត្រូវស្វែងរកដំណោះស្រាយដែលមិនពេញលេញ ឬមិនមានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ") រួមទាំងការអនុវត្តផ្នែករដ្ឋបាល ដែល "មានលក្ខណៈធ្វើឲ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្លាយទៅជាឥតប្រយោជន៍ ឬមិនមានប្រសិទ្ធភាព")។ *Vaney ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង* លេខ. 53946/00 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៥៣ (លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពត្រូវបានដកចេញដោយហេតុថាវាបានធ្វើឲ្យអ្នកដាក់ពាក្យប្ដឹងជាប់ក្នុង "រង្វង់ដ៏អាក្រក់") ដែលការបរាជ័យនៃដំណោះស្រាយមួយ បានបង្ខំគាត់ឲ្យស្វែងរកដំណោះស្រាយមួយទៀត) អនុវត្តតាមដោយ *Kaić និងអ្នកផ្សេងទៀត ទល់នឹង ប្រទេសក្រូអាត* លេខ. 22014/04 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣២ និង *Simaldone ទល់នឹង ប្រទេសអ៊ីតាលី* លេខ. 22644/03 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤៤។

[27] *Las Palmeras ទល់នឹង ប្រទេសកូឡុំប៊ៀ សាលក្រម* (អង្គសេចក្ដី) ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៥៧-៥៨ ("វាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេដែលថា ដំណោះស្រាយបែបទាំងនោះមានអត្ថិភាពជាផ្លូវការ វាត្រូវតែជាដំណោះស្រាយមានប្រសិទ្ធភាព

ផ្សេងទៀត បានទទួលស្គាល់ករណីលើកលែងនានាចំពោះ “ទ្រឹស្តីនៃការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាព”[28] រួមបញ្ចូលស្ថានភាពដែលក្នុងនោះដំណោះស្រាយអាចមិនគ្រប់គ្រាន់ ដោយសារការស្វែងរកដំណោះស្រាយ គឺជាការឥតប្រយោជន៍[29] ឬ ការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពអាចបណ្ដាលឱ្យមានព្យសនកម្មមិនអាចជួសជុលបាន[30]។

ខ. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញលើបណ្ដឹងសាទុក្ខ

17. អ.ប.ជ បានសន្និដ្ឋានថា “គេបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិថា ចំពោះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ការភ័ន្តច្រឡំអង្គច្បាប់ដែលបានលើកឡើង ត្រូវបានពិនិត្យមើល *ជាថ្មី* ដើម្បីសម្រេចថាតើ សេចក្ដីសម្រេចផ្លូវច្បាប់មានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវដែរឬទេ”[31]។ អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថា “និយាមក្នុងការសម្រេចពីភាពត្រឹមត្រូវ” នេះ មានន័យថា ខ្លួនត្រូវសម្រេចថាតើអង្គជំនុំជម្រះ “បានអនុវត្តតាមខ្លឹមសារនៃនិយាមគតិយុត្តជាធរមាន ដោយផ្អែកតាមប្រភពដ៏សមស្របនៃច្បាប់ និង

[...] ដែល ផ្អែកលើ [...] កាលៈទេសៈពិសេសនៃរឿងក្ដីណាមួយនោះ បញ្ជាក់ថាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាមានប្រសិទ្ធភាពឡើយ”។ *Velásquez-Rodríguez ទល់នឹង* *Honduras*, សាលក្រម (អង្គសេចក្ដី) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៨ កថាខណ្ឌ ៦៨ (“នៅពេលគេបង្ហាញថា ដំណោះស្រាយត្រូវបានបដិសេធដោយមូលហេតុតិចតួច ឬដោយមិនមានការពិនិត្យលើអង្គសេចក្ដី [...] ការស្វែងរកដំណោះស្រាយទាំងអស់នោះ ក្លាយជាទម្រង់ការគ្មានអត្ថន័យ”) ៨០។ *Velásquez-Rodríguez ទល់នឹង Honduras*, សាលក្រម (អញ្ញត្តិកម្ម) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៧ កថាខណ្ឌ ៩៣ (“វិធាននៃការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពជាមុន មិនត្រូវនាំទៅរកភាពជាប់គាំង ឬការពន្យារពេល ដែលនឹងធ្វើឱ្យសកម្មភាពអន្តរជាតិគាំទ្រដល់ជនរងគ្រោះដែលគ្មានការការពារខ្លួនទៅជាគ្មានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ។”)។

[28] លទ្ធិច្បាប់ដែលរារាំងដើមបណ្ដឹងមិនឱ្យដាក់សំណើសុំការពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ មុនពេលឆ្លងកាត់ដំណើរការរដ្ឋបាលត្រឹមត្រូវ។ *សូមមើល McKart ទល់នឹង U.S.*, 395 U.S. ១៨៥, ១៩៣ (១៩៦៩)។

[29] *Mullins Coal Co. ទល់នឹង Clark,* 759 F.2d ១១៤២, ១១៤៦ (4th Cir. ១៩៨៥) (“បណ្ដឹងវិវាទមិនចាំបាច់ត្រូវការដំណោះស្រាយរដ្ឋបាលឱ្យអស់លទ្ធភាពនោះទេ នៅក្នុងករណីដែលការស្វែងរករបស់ខ្លួននឹងទៅជាកាយវិការឥតប្រយោជន៍។”)។

[30] R. Power, “ជំនួយពេលខ្លះនៅប្រកៀកនឹងដៃ (Help is Sometimes Close at Hand): បញ្ហានៃការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាព និងដំណោះស្រាយទំនោរ (The Exhaustion Problem and the Ripeness Solution)” ឆ្នាំ១៩៨៧ U. Ill. L. Rev. ៥៤៧, ៥៩០-៥៩២ (“ព្យសនកម្មនោះត្រូវតែទាំងមានលក្ខណៈមិនធម្មតា និងមិនអាចជួសជុលបាន ក្នុងអត្ថន័យទូទៅជាងនេះ ដែលវាមិនអាចកែតម្រូវតាមរយៈការបដិសេធសកម្មភាពបណ្ដោះអាសន្នមួយនាពេលក្រោយ។ បន្ទាប់មក ព្យសនកម្មមិនអាចជួសជុលបានបើកឱ្យមានភាពជាក់លាក់ និងភាពស្ថាពរនៃព្យសនកម្ម។ ខណៈដែលទំហំនៃព្យសនកម្មអាចពាក់ព័ន្ធ អចិន្ត្រៃយ៍ភាពរបស់ វាមានសារសំខាន់ខ្លាំងជាង”)។

[31] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០២-**D427/1/30** សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ (“សាលដីកាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី អៀង សារី”) កថាខណ្ឌ ១១៣។

តាមរយៈការអនុវត្តវិធាននៃការបកស្រាយទាក់ទងទៅនឹងប្រភពនៃច្បាប់នោះដែរ ឬយ៉ាងណា"[32]។ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវវាយតម្លៃផងដែរថាតើ លទ្ធផលដែលបានឈានដល់នោះ "មានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់" ឬយ៉ាងណា[33]។ មានតែកំហុសអង្គច្បាប់ដែលធ្វើឱ្យអសុពលភាពសេចក្តីសម្រេចប៉ុណ្ណោះ នឹងផ្តល់យុត្តិកម្មដល់ការបដិសេធ ឬការកែប្រែសេចក្តីសម្រេច[34]។

គ. ចរិតលក្ខណៈនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ អ.វ.ត.ក ដែលអនុញ្ញាត

18. មាត្រា ៥(៤) និង ៧(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

> នៅក្នុងករណីដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត*ដរាបណា*ចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧[35]។
>
> *ក្នុងករណី* ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត [...] បានធ្វើសំណើស្របតាមមាត្រា ៥ វាក្យខណ្ឌ ៤ [...] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើឯកសារវាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីអង្គហេតុ និងហេតុផលបញ្ជាក់ពីគោលជំហរខ្វែងគំនិតគ្នារបស់ខ្លួនដាក់ជូនប្រធានការិយាល័យរដ្ឋបាល[36]។

19. ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

> ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវ*ព្យាយាម* សម្រេចឱ្យបានភាពឯកច្ឆន្ទក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន[37]។
>
> ក្នុងករណីដែលមានភាពមិនយល់ស្របគ្នារវាងសហចៅក្រម [...] ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត *ដរាបណា* សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូបក្នុងចំណោម

[32] សំណុំរឿង ០០១-F28 សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ("សាលដីកា *ឌុច*") កថាខណ្ឌ ១៥។

[33] សំណុំរឿង ០០១-F28 សាលដីកា *ឌុច* កថាខណ្ឌ ១៥។

[34] សំណុំរឿង ០០១-F28 សាលដីកា *ឌុច* កថាខណ្ឌ ១៦។

[35] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥(៤) គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

[36] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៧(១) គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

[37] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១៤ថ្មី(១) គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

ពួកគេ ពុំបានប្ដឹងមិនសុខចិត្តក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ថាភាពខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវដោះស្រាយដោយអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម[38]។

20. វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

១. ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ឬទាំងពីរ *អាច* ធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទដែលត្រូវយក ទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុក ដោយក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

២. ក្នុងរយៈពេល៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់*អាច* នាំយកករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយបញ្ជូន ឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃ ការខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅការិយាល័យរដ្ឋបាល [...][39]។

ឃ. ផលប៉ះពាល់នៃកំហុសនីតិវិធីលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

21. មានការកំណត់ច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលថា កំហុសផ្នែកនីតិវិធី មិនបណ្ដាលឱ្យសកម្មភាពជាលទ្ធផលទៅជាមោឃៈដោយស្វ័យប្រវត្តិនោះទេ[40] ហើយវាក៏មិនបាន

---

[38] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

[39] វិធាន ៧២(១)-(២) គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

[40] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* វិធាន ៤៨ (“កិច្ចស៊ើបសួរ ឬ កិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ តែចំពោះករណី មិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ ដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំប៉ុណ្ណោះ។”)។ សំណុំរឿង០០២-**D55/I/8** សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣៣-៤២ (ក្រៅពីករណីលើកលែងដ៏តឹងរឹងដែលបញ្ជាក់ក្នុងវិធាន ៥៣(៣) និង ៦៧(២) ការស៊ើបអង្កេត ឬកិច្ចរបស់ តុលាការ នឹងត្រូវទុកជាមោឃៈដោយវិការៈនីតិវិធី តែក្នុងករណីដែលវិការៈនោះបាននាំឲ្យមានព្យសនកម្ម ហើយវាត្រូវបាន កំណត់ថា មោឃភាពគឺជាដំណោះស្រាយសមស្របនៅក្នុងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្ដី)។ សំណុំរឿង ០០២-**D263/2/6** សាលដីកា លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចបដិសេធសំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំ ជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរទាំងអស់ (D263/1) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២៤-២៦ (វាអាស្រ័យលើ អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការកំណត់ពីផលវិបាកនានា ប្រសិនបើមាន នៃកំហុសនីតិវិធីតាមមូលដ្ឋានមួយករណីម្ដងៗ)។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D20/4/4** សេចក្ដីពិចារណាររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ [ស.ព.អ]

ធ្វើឱ្យខូចខាតដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើយ លើកលែងតែត្រូវបានបង្ហាញថា បានបង្កឱ្យមានលទ្ធផលមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង ដែលបណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌[41]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានកត់សម្គាល់ពីការអនុវត្តន៍នេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ ដោយបញ្ជាក់ថា៖

ជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីសំណើសុំពន្យាពេលកំណត់ នឹងសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ យោបល់របស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing កថាខណ្ឌ ៩-១១។ វិធាននីតិវិធី និងភ័ស្តុតាងរបស់តុលាការ IRMCT, MICT/1/Rev. 7, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ វិធាន៥(ក)៖(“នៅពេលដែលការជំទាស់លើមូលដ្ឋាននៃការមិនគោរពតាមវិធាន ឬបទបញ្ជា ត្រូវបានភាគីលើកឡើង នៅពេលវេលាឆាប់បំផុតនោះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់តាមសំណូមពរ *ប្រសិនបើ*អង្គជំនុំជម្រះរកឃើញថា ការចោទពីការមិនគោរពតាម*ត្រូវបានបង្ហាញភ័ស្តុតាង* ហើយការណ៍នេះ*បណ្តាលឱ្យមានផលប៉ះពាល់សំខាន់* ទៅលើភាគីនោះ”។ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម))។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Brdjanin*, IT-99-36 សេចក្តីសម្រេចលើ “ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះភ័ស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការលួចថតសំឡេង” អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៦៣ (បានពិភាក្សាលើកត្តាចំនួន១០ ដែលប្រយុទ្ធប្រឆាំងទៅនឹងការទទួលយកភ័ស្តុតាង ទោះបីជា សម្រាប់គោលបំណងវែកញែក វាត្រូវបានទទួលដោយខុសច្បាប់។ *សូមមើលជាពិសេស* កត្តាទី ៧)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brima និងគូកន* SCSL-04-16-PT, Brima - សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំឱ្យដកចេញនូវចម្លើយសាក្សីរបស់អយ្យការ និងសុំឱ្យផ្អាកការដាក់ចម្លើយរបស់អយ្យការ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ចៅក្រម Boutet) ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១៩-២៤(បានបដិសេធញត្តិស្នើសុំឱ្យដកចម្លើយសាក្សី ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការខកខានរបស់អយ្យការក្នុងការដាក់បង្ហាញចម្លើយទាំងនោះស្របតាមវិធានជាធរមាន)។*រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Furundžija*, IT-95-17/1, សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់ចុងចោទ Anto Furundžija សុំឱ្យដកចេញនូវសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជាក់លាក់របស់អយ្យការ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ចៅក្រម Mumba) ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ (ដោយបានបដិសេធញត្តិសុំឱ្យដកចេញសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជាក់លាក់ ទោះបីជាការខកខានរបស់អយ្យការក្នុងការអនុវត្តតាមកាតព្វកិច្ចដាក់បង្ហាញរបស់ខ្លួនក្តី)។ *ការអនុវត្ត អនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងផ្តន្ទាទោសបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍* (*Bosnia-Herzegovina ទល់នឹង Yugoslavia*) អញ្ញត្តិកម្ម សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៦ របាយការណ៍ ICJ ឆ្នាំ ១៩៩៦ កថាខណ្ឌ ២៦។

[41] *សូមមើល ឧទាហរណ៍ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Fofana & Kondewa* SCSL-04-14-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៣៥ (មានតែកំហុសនីតិវិធីប៉ុណ្ណោះដែលបណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ ដែលធ្វើឱ្យខូចខាតដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ កំហុសណាដែលអាចកែប្រែបាន ឬលះបង់បាន ឬមើលរំលងបាន (ដែលមិនសំខាន់ ឬមិនមានផលវិបាក) ដោយមិនបង្កភាពអយុត្តិធម៌ដល់ភាគី កំហុសទាំងនោះមិនត្រូវចាត់ទុកថាជាកំហុសនីតិវិធី ដែលបង្កឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ទេ) ៤៤៣ (ច្បាប់យុត្តិសាស្ត្រនៅតុលាការចំពោះកិច្ច ទទួលស្គាល់កំហុសដូចជាវិការៈក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះអាចត្រូវបាន “កែតម្រូវ” ប្រសិនបើអយ្យការអាចបង្ហាញថា លទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការរៀបចំការការពារក្តីរបស់ខ្លួនមិនត្រូវបានប៉ះពាល់ជាសារវន្ត)។ *រឿងក្តី Bagosora & Nsengiyumva ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* ICTR-98-41-A សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ២១៤-២១៧ (បានកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាលើកត្តាមួយចំនួន ដើម្បីកំណត់ថា វិការៈនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនបានធ្វើឱ្យការជំនុំជម្រះអយុត្តិធម៌ឡើយ បានសម្រេចថាវិការៈត្រូវបានកែតម្រូវ និងមិនបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ជាសារវន្តដល់លទ្ធភាពរបស់ Nsengiyumva ក្នុងការរៀបចំការការពារក្តីរបស់គាត់ឡើយ)។

ទាក់ទងទៅនឹងកំហុសអំពី ចរិតលក្ខណៈនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងជាពិសេសកំហុសទាក់ទងទៅនឹង ការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិ [...]អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នឹងពិចារណាលើបញ្ហាថាតើ [ព្យសនកម្មលើម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខ] ដែលបណ្ដាលឱ្យមានភាពមិនយុត្តិធម៌ កើតមាននៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចជំនុំជម្រះទាំងមូលដែរឬយ៉ាងណា។ម្យ៉ាងវិញទៀត ពុំមែនកំហុសនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់សុទ្ធតែនាំទៅរកការកែប្រែសាលក្រមនោះឡើយ លើកលែងតែកំហុសនោះបណ្ដាលឱ្យមាន "លទ្ធផលមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ"[42]។

22. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានទទួលស្គាល់ដោយតុណ្ហីភាពថា កំហុសឆ្គងនីតិវិធីជាញឹកញាប់មិនមែនជារឿងស្លាប់រស់ឡើយ គឺអាចកែសម្រួលបាន។ បន្ទាប់ពីរំឭកថា នៅពេលធ្វើការសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អ.ប.ជ បានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិអំណាចចេញដីកាដំណោះស្រាយថ្មី ឬដីកាដំណោះស្រាយដែលកែប្រែ ដែលនឹងធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការជំនុំជម្រះ អ.ជ.ត.ក បានបញ្ជាក់ថា៖

> ការយល់ឃើញច្បាស់បែបនេះ នឹងនាំអ្នកវិភាគសមហេតុផលអាចសន្និដ្ឋានបានថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដឹងអំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន ក្នុងការធ្វើលើសពីការប្រកាសភាពខុសច្បាប់ នៃស្ថានការណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា និងចេញដីកាដំណោះស្រាយសុពលភាពរបស់ខ្លួនថ្មីមួយបាន[43]។

23. យុត្តិសាស្ត្របានកំណត់ថា ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះមួយ ចំពោះអ្វីដែលជាដំណោះស្រាយចាំបាច់ ប្រសិនបើមាន សម្រាប់កំហុសឆ្គងនីតិវិធីដែលបានចោទប្រកាន់ ផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើអង្គហេតុនៃរឿងក្ដីនីមួយៗ។ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវថ្លឹងថ្លែងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ធៀបទៅនឹងកត្តាផ្សេងទៀត រួមទាំង ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ក្នុងការនាំយកជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់អន្តរជាតិ មកធ្វើការជំនុំជម្រះ[44]។

---

[42] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **F36** សាលដីកា ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ("សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១") កថាខណ្ឌ ១០០។

[43] សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សាលដីការបស់ អ.ជ.ត.ក លើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ កថាខណ្ឌ ៦១។

[44] *សូមមើល ឧទាហរណ៍ រឿងក្ដី Ibrahim និងអ្នកដទៃទៀត ទល់នឹង ចក្រភពអង់គ្លេស* លេខ. 50541/08, 50571/08, 505373/08 និង 40351/09 សាលក្រម (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល) ថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៥២ ("លក្ខខណ្ឌតម្រូវទូទៅនៃភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ អនុវត្តចំពោះគ្រប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមិនគិតអំពីប្រភេទនៃបទល្មើស

24. ការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជាធម្មតាត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "ដំណោះស្រាយដ៏គំហុក" ដែលមិនសមាមាត្រទៅនឹងព្យសនកម្មដែលចោទប្រកាន់ដែលបានទទួលរងនោះឡើយ[45]។ តុលាការបានសម្រេចថា ការបញ្ចប់ចាំបាច់ត្រូវធ្វើឡើងតែក្នុង*កាលៈទេសៈពិសេសប៉ុណ្ណោះ* ដូចជា ការរំលោភដំណើរការនីតិវិធី ដែលមានលក្ខណៈ "គួរឱ្យស្អប់ខ្ពើម" ឬ "មិនគួរឱ្យពេញចិត្ត" ចំពោះរដ្ឋបាលតុលាការ ក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្តទៅមុខ ឬក្នុងករណីដែលសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានរំលោភបំពានដល់កម្រិតមួយដែលថា ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌មិនអាចធ្វើ

ដែលចោទជាបញ្ហា [...] នៅពេលធ្វើការសម្រេចថាតើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជារួមមានភាពយុត្តិធម៌ ទម្ងន់នៃផលប្រយោជន៍សាធារណៈ នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះបទល្មើសជាក់លាក់ណាមួយ ដែលចោទជាបញ្ហា អាចត្រូវបានយកមកធ្វើការពិចារណាដែរឬទេ")។ *សូមមើលផងដែរ* Hudson *ទល់នឹង* *Michigan*, 547 U.S. 586, 591 (២០០៦) (តុលាការកំពូលសហរដ្ឋអាមេរិកបានកត់សម្គាល់ថា ការបដិសេធភ័ស្តុតាងដែលបានមកដោយខុសច្បាប់ "បង្កើតឱ្យមាន "តម្លៃសង្គមដ៏ខ្ពស់"" និងធ្វើឱ្យ ""ខូចខាតយ៉ាងច្រើន"ចំពោះការស្វែងរកយុត្តិធម៌ និងគោលបំណងនៃការអនុវត្តច្បាប់"។ ហេតុដូច្នេះ មាន "ឧបសគ្គដ៏ខ្ពស់" ដែលត្រូវតែបំពេញ៖ ភ័ស្តុតាងបែបនោះគួរត្រូវបានដកចេញតែ "ក្នុងករណីដែលអត្ថប្រយោជន៍នៃការធ្វើឱ្យញញើតរបស់វាធ្ងន់ជាង "តម្លៃសង្គមដ៏ខ្ពស់របស់វា"")។ *សូមមើលបន្ថែមទៀត* យុត្តិសាស្ត្រដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងជើងទំព័រ ៩២ (កម្មវត្ថុ៖ ផលប្រយោជន៍សហគមន៍អន្តរជាតិ ក្នុងការកាត់សេចក្តីជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ) ៩៣-៩៤ (កម្មវត្ថុ៖ តម្រូវការថ្លឹងថ្លែងសិទ្ធិរបស់ភាគី*ទាំងអស់* រួមទាំងជនរងគ្រោះ និងអយ្យការ) *យោងខាងក្រោម*។

[45] *សូមមើល ឧទាហរណ៍ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* *Lubanga Dyilo*, ICC-01/04-01/06 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ប្រឆាំងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង១ ថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ដែលមានចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់រដ្ឋអាជ្ញា សុំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរពេលវេលាកំណត់ ក្នុងការបង្ហាញអត្តសញ្ញាណអន្តរការី ១៤៣ ឬជាជម្រើសមួយទៀត គឺផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី រង់ចាំការប្រឹក្សាបន្ថែម ជាមួយ VWU" អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៥ (ដោយបានសម្រេចថា ការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺជាដំណោះស្រាយដ៏គំហុក និងពិសេស") ៦០ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង* *D. Nikolić*, IT-94-2-AR73, សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្គំ ទាក់ទងនឹងនីត្យានុកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ ("សាលដីកាលើនីត្យានុកូលភាពក្នុងរឿងក្តី *Nikolić*") កថាខណ្ឌ ៣០ (ក្រៅពីករណីលើកលែងទាំងនេះ "ដំណោះស្រាយនៃការបដិសេធយុត្តាធិការតាមទស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ជាធម្មតានឹងមិនសមាមាត្រនោះទេ") *អនុវត្តតាមដោយ* សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **D264/2/6** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលបដិសេធសំណើសុំផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរដោយមូលហេតុរំលោភនីតិវិធី (D264/1) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ("សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ចំពោះការរំលោភនីតិវិធី") ជើងទំព័រ ៥២។ *Kajelijeli* *តទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* ICTR-98-44A-A សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ ("សាលដីកា *Kajelijeli*") កថាខណ្ឌ ២០៦។ *សូមមើលផងដែរ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង* *Karemera* *និងគូកន* ICTR-98-44-T សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់ Édouard Karemera ពាក់ព័ន្ធសិទ្ធិរបស់គាត់ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះ ដោយមិនមានការពន្យាពេលមិនសមហេតុផល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ("សេចក្តីសម្រេចលើការពន្យាពេលមិនត្រឹមត្រូវ ក្នុងរឿងក្តី *Karemera*") កថាខណ្ឌ ៤, ៦។

ទៅបាន[46]។ ការង្ហាញថាការរំលោភបំពានចាំបាច់ធានាឲ្យមានការបញ្ចប់នោះ តម្រូវឲ្យមានលក្ខខណ្ឌកម្រិតខ្ពស់ជាពិសេសនៃការបញ្ជាក់ភ័ស្តុតាង៖ អ.វ.ត.ក និង តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដទៃទៀត បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះត្រូវបានបំពេញ*តែ* នៅពេលណាដែលជនជាប់ចោទបានទទួលរងនូវការធ្វើបាប*ធ្ងន់ធ្ងរ* (ដូចជា ការប្រព្រឹត្តបែបអមនុស្សធម៌ ឃោរឃៅ និងបន្ទាបបន្ថោក ឬការធ្វើទារុណកម្ម) ឬការរំលោភ*ជាក់ស្តែង* លើសិទ្ធិរបស់គាត់ ប៉ុណ្ណោះ[47]។

[46] *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga Dyilo*, ICC-01/04-01/06-2690-Red2 សេចក្តីសម្រេចដោយកោសលុប ស្តីពី "សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី សុំឲ្យផ្អាកជាអចិន្ត្រៃយ៍ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ១៦៥-១៦៦, ២០៣-២០៥ (ការខកខានដែលបានចោទប្រកាន់លើផ្នែកនៃអយ្យការ អាចត្រូវបានដោះស្រាយជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការជំនុំជម្រះជាបន្តបន្ទាប់)។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ntaganda*, ICC-01/04-02/06-1883 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី សុំផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមានព្យសនកម្មចំពោះរដ្ឋអាជ្ញា, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២០។ សេចក្តីសម្រេចលើការពន្យាពេលមិនត្រឹមត្រូវ ក្នុងរឿងក្តី *Karemera* កថាខណ្ឌ ៦។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kenyatta*, ICC-01/09-02/11-868-Red, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី សុំផ្អាកអចិន្ត្រៃយ៍ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយសារតែមានការរំលោភបំពាននីតិវិធី, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១៤។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kallon & Kamara,* SCSL-2004-15-AR72(E) & SCSL-2004-16-AR72(E) សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់យុត្តាធិការ៖ កិច្ចព្រមព្រៀងលើកលែងទោស Lomé អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៧៩។ ដូចដែលបានពន្យល់ ដោយ អ.ប.ជ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២-**D264/2/6** សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ចំពោះការរំលោភនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ១០ "ទ្រឹស្តីស្តីពីការរំលោភនីតិវិធី ដែលមានដើមកំណើតនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់អន្តរជាតិ និងការអនុវត្តអន្តរជាតិ ដើម្បីធានាថា *ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរនានាលើកិច្ច ឬនីតិវិធី*ដែលមិនត្រឹមត្រូវ ឬខុសច្បាប់ទាំងស្រុងនោះមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យមាន ដើម្បីលុបចោលនូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ដែលត្រូវបានផ្តល់ឲ្យជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទនៅចំពោះមុខតុលាការនោះទេ" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[47] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **D264/2/6** សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ចំពោះការរំលោភនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ២៤, ២៧។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Šešelj,* IT-03-67-T សេចក្តីសម្រេចលើសំណើផ្ទាល់មាត់ របស់ជនជាប់ចោទ លើការរំលោភបំពានលើនីតិវិធី ថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២២។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង D. Nikolić,* IT-94-2-PT សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្តី ជំទាស់ចំពោះការប្រើប្រាស់យុត្តាធិការ ដោយតុលាការ, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី០៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ១១៤ (កត់សម្គាល់ថា នៅលើអង្គហេតុនៃរឿងក្តី ការប្រព្រឹត្តលើជនជាប់ចោទមិនមានលក្ខណៈជាក់ស្តែង ដែលបណ្តាលឲ្យមានឧបសគ្គដល់ការអនុវត្តយុត្តាធិការលើគាត់ឡើយ) *ត្រូវបានតម្កល់ដោយ* សេចក្តីសម្រេចលើនីត្យានុកូលភាពក្នុងក្តី *Nikolić* កថាណ្ឌ ២, ២៨, ៣៣។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga Dyilo,* ICC-01/ 04- 01/06-772 សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងសេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តី ប្រឆាំងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៣១។ សេចក្តីសម្រេច *Barayagwiza* ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៧៥។

ង. "គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ" ជាមូលដ្ឋាននៃក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក

25. មាត្រា ៧(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និង មាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

> ការសម្រេចសេចក្តីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ត្រូវមានសំឡេងឆ្នោតគាំទ្រដោយចៅក្រមយ៉ាងតិចបួនរូប។ [...] ប្រសិនបើគ្មានមតិភាគច្រើនដែលត្រូវការសម្រាប់ធ្វើការសម្រេចសេចក្តីទេ ការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់នឹងត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត[48]។

26. វិធាន ៧២(ឃ) ចែងត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

> សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតម្រូវឱ្យមានសំឡេងគាំទ្រពីចៅក្រម៤(បួន) រូបយ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះបិទផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកបានសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនតាមការតម្រូវ ស្របតាមមាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នោះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសំឡេងគាំទ្រមានន័យថា ដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយ [ស.ច.ស] ណាម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព ឬមានន័យថា ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលបម្រុងនឹងធ្វើដោយ [ស.ច.ស] ម្នាក់ ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត។

27. វិធាន ៧៧(១៣) ចែងថា៖

> សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ តម្រូវឱ្យមានសំឡេងគាំទ្រជាវិជ្ជមានពីចៅក្រម៤(បួន)រូប យ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវបិទផ្លូវតវ៉ា។ ប្រសិនបើសំឡេងភាគច្រើនដែលតម្រូវមិនអាចរកបានទេ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសំឡេងគាំទ្ររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវអនុវត្តដូចខាងក្រោម៖
>
> (ក) ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ ពាក្យសុំមោឃភាពដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលមិនមែនជាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរនោះ ត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការ។

---

[48] *សូមមើលផងដែរ* កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥(៤), ៦(៤), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២០ថ្មី។

(ខ) ក្នុងករណីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចប្តឹងទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយឈរលើមូលដ្ឋានដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

28. វិធាន ៧៧(១៤) ចែងថាៈ

សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់ស្ថិតនៅក្នុងវិធាននេះ រួមទាំងគំនិតជំទាស់ផង ត្រូវមានសំអាងហេតុ និងចុះហត្ថលេខាដោយចៅក្រមទាំងនោះ។ សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវជូនដំណឹងដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហព្រះរាជអាជ្ញា និងភាគីដទៃទៀត ដោយក្រឡាបញ្ជីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តកិច្ចនីតិវិធីជាបន្ទាន់ស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

29. វិធាន ៧៩(១) ចែងថាៈ

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលបណ្តឹង ដោយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

30. ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានថ្លែងថាៈ

នៅពេលដែលភាពឯកច្ឆន្ទពុំទទួលបាន នៅក្នុងដំណាក់កាលណាមួយនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងការចោទប្រកាន់ក្នុងដំណើរការមុនការជំនុំជម្រះ នឹងមានជំហរមិនពេញលេញដែលជួយដល់ការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ ឬការចោទប្រកាន់ បញ្ហាថាតើ ជារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា[49]។

IV. ភាពអាចទទួលយកបាន

31. ស.ព.អ យល់ឃើញថា បណ្តឹងសាទុក្ខនេះអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមមាត្រា ១២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក, មាត្រា ៣៣ថ្មី និង៣៧ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២១(១) ដែលតម្រូវថា អ.វ.ត.ក អនុវត្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ដោយគោរពដល់សិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍ របស់ភាគី *ទាំងអស់* និងគោរពតាមដំណើរការផ្លូវច្បាប់ត្រឹមត្រូវ ព្រមទាំងអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍

[49] សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ៦២។

ជាសារវន្ត នៃភាពប្រាកដប្រជាផ្នែកច្បាប់ រដ្ឋបាលតុលាការដែលល្អនិងត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងភារកិច្ច របស់ចៅក្រម ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានៅចំពោះមុខ[50]។ ដូចដែលនឹងបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម កាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីនេះ តម្រូវថាជាការចាំបាច់ ដែលត្រូវមានកិច្ចអន្តរាគមន៍ នៅដំណាក់កាលនេះ ដើម្បីជៀសវាងពីការខូចខាតដែលមិនអាចជួសជុលបាន ទាំងចំពោះភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធី និងសិទ្ធិជាសារវន្តក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ សម្រាប់ភាគី[51]។

32. ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានបញ្ជាក់ច្បាស់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថា នៅពេលធ្វើការសម្រេច លើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អ.ប.ជ មានកាតព្វកិច្ច ចេញសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ ដែលកំណត់អានុភាពលើការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនទាំងអស់ រួមទាំងប្រតិបត្តិ ការនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ[52]។ ជាអកុសល អ.ប.ជ ខកខានក្នុងការអនុវត្តកិច្ចការនេះ។ ដូច ស.ច.ស ដែរ ចៅក្រម អ.ប.ជ មិនអាចឈានដល់ការសម្រេចរួមមួយលើបញ្ហានានាដែលស្ថិតនៅ ចំពោះមុខខ្លួន។ ការវិលទៅរក អ.ប.ជ ដើម្បីស្នើឲ្យធ្វើការសម្រេចស្ថាពរ គឺជារឿងមួយឥតន័យ។ បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើសុំដូច្នេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣[53] អ.ប.ជ បានប្រកាសជាឯកច្ឆន្ទថា "ខ្លួន គ្មានកាតព្វកិច្ចចេញសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទណាមួយទេ" ហើយខ្លួនបានផ្តល់ភាពស្ថាពររួចហើយ តាមរយៈការជូនដំណឹងទៅ ស.ច.ស អំពីផ្នែកប្រតិបត្តិការនៃសេចក្តីពិចារណារបស់ខ្លួន[54]។ អ.ប.ជ

---

[50] *សូមមើល* ចំណុច III.ក ផ្នែកយុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយ *យោងខាងលើ* សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត ទាក់ទងច្បាប់ជាធរមាន ដែល*ក្នុងចំណោមរឿងផ្សេងទៀត* សម្រេចផងដែរថា វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងពីមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

[51] *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ១៤ *យោងខាងលើ*។

[52] សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ៦០-៦១, ៦៨។

[53] សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D271/1** សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឲ្យបិទបញ្ចប់ដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១ កថាខណ្ឌ ១-៣, ១០-១២, ១៤, ១៧, ៣៤។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D272** សំណើរបស់ មាស មុត សុំបញ្ចប់ បោះត្រា និង ដាក់បញ្ចូលសំណុំរឿង ០០៣ ទៅក្នុងបណ្ណសារ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១ កថាខណ្ឌ ៦០, ៧២-៧៣។

[54] សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D271/5 & D272/3** សេចក្តីសម្រេចរួមលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមេធាវីការពារក្តី មាស មុត ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ ("សេចក្តីសម្រេចរួមរបស់ អ.ប.ជ") កថាខណ្ឌ ៦៨, ៧២ ("ការទាមទាររបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានបំពេញនៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៣។ តាមពិត ចៅក្រម[ស.ច.ស] ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីផ្នែកនៃប្រតិបត្តិការនៃសេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះចំណាត់ការរឿងក្តីនេះ ស្របតាមវិធាន ៧៧(១៣)និង(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ តាមរយៈការជូនដំណឹងនូវសេចក្តីពិចារណារបស់ខ្លួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាព។ ពេលនេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការអនុវត្តនូវសេចក្តីពិចារណាជាបន្ទាន់")។

ក៏បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ផងដែរចំពោះភាគីវិវាទនៅពេលអនាគតថា ខ្លួននឹងច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬញត្តិស្នើសុំណាមួយដែលតវ៉ាលើបញ្ហា “ដែលដូចគ្នា (ទាំងអង្គហេតុនិងអង្គច្បាប់) ដោយសារបញ្ហានោះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះពិចារណារួចហើយ [...] ថាតើចៅក្រមណាមួយអាចនឹងនៅតែរក្សាទស្សនៈយល់ឃើញស្រដៀងគ្នានេះ”[55]។

33. វិវាទកម្មដ៏ធំនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ បានបង្ហាញបន្ថែមថា នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មានតែកិច្ចអន្តរាគមន៍របស់ អ.ជ.ត.ក ទេ ទើបអាចផ្តល់ជូនភាគីនូវភាពប្រាកដប្រជា និងសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់[56]។ ស.ច.ស មិនបានបញ្ជូនរួមគ្នា ឬជាឯកតោភាគីនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿងទៅ អ.ជ.ស.ដ ដើម្បីជំនុំជម្រះឡើយ ហើយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ពួកគាត់បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ពួកគាត់នឹងមិនធ្វើដូច្នេះទេ ប្រសិនបើគ្មានសេចក្តីណែនាំច្បាស់លាស់ពី អ.ប.ជ[57]។ ដូចពួកគាត់បានធ្វើចំពោះសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែរ អ.ជ.ស.ដ ក៏បានបន្តបដិសេធក្នុងការទទួលយកថា ខ្លួនត្រូវបានប្តឹងឱ្យទទួលយកសំណុំរឿង ០០៣ នេះទេ នៅក្នុងពេលដែលអវត្តមាននូវការបញ្ជូនតាមបែបរដ្ឋបាលនៃសំណុំរឿងនេះ[58]។ មិនមានហេតុផលណា

---

[55] សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D271/5 & D272/3** សេចក្តីសម្រេចរួមរបស់ អ.ប.ជ កថាខណ្ឌ ៧៧។

[56] *សូមមើល* ចំណុច III.ក ការរួចផុតពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយអស់លទ្ធភាព *យោងខាងលើ*។

[57] សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D270/7** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៣ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ (“សេចក្តីសម្រេចបដិសេធរបស់ ស.ច.ស”) កថាខណ្ឌ ២៥, ៣៥-៣៩។ ស.ច.ស ក៏បានជូនយោបល់ភាគីផងដែរដើម្បីជម្រាបអំពីផ្លូវអស់លទ្ធភាពផ្សេងទៀតសម្រាប់ដំណើរការរឿងក្តីផ្តល់សម្រាប់បំពេញកិច្ចជា “យុត្តាធិការអស់លទ្ធភាពចុងក្រោយបង្អស់” ដែលអាចមានសម្រាប់ការបញ្ចប់រឿងក្តីតាមរយៈការរំលត់ ក្នុងករណីចាំបាច់ (*សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៤១-៤២)។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D273** ដីកាបង្គាប់ឱ្យដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តីពីយុត្តាធិការដែលនៅសេសសល់ដើម្បីបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ កថាខណ្ឌ ៥, ៧ KH 01676521 (ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី)។

[58] សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **D359/36.2 & D360/45.2** ឯកសារភ្ជាប់ ២ (សារអេឡិចត្រូនិកមានចំណងជើងថា “ព័ត៌មាន” ពីក្រឡាបញ្ជី អ.ជ.ស.ដ លឹម ស៊ុយហុង) ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ (ថ្លែងថា សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ មិនបានជូនដំណឹងទៅ អ.ជ.ស.ដ ទេ ហើយសំណុំរឿង និងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក៏មិនទាន់បានបញ្ជូនមកដែរ)។ សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **D363/1.2.4** សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ចៅក្រមអង្គជំនុំសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ស្តីពីសំណុំរឿង ០០៤/២ ពាក់ព័ន្ធនឹង អោ អាន ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ (ផ្តល់ទស្សនៈនៃការយល់ឃើញខុសៗគ្នារបស់ចៅក្រម)។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D271/1.1.41** សារអេឡិចត្រូនិកពីលោក Suy-Hong Lim ក្រឡាបញ្ជី អ.ជ.ស.ដ មានចំណងជើងថា “យោងសំណើសុំពន្យារពេលកំណត់សម្រាប់ដាក់បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី និងអ្នកជំនាញ ស្របតាមវិធាន ៨០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង” ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ នៅម៉ោង ៧:២៦ យប់ (អ.ជ.ស.ដ បានថ្លែងថាខ្លួននឹង “មិនទទួលធ្វើការប្រាស្រ័យទំនាក់ទំនងណាមួយជាមួយភាគីឡើយ” ដោយសារខ្លួនមិនបានទទួលដំណឹងអំពីសេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ហើយក៏មិនបានទទួលសំណុំ

ដែលនាំឲ្យជឿបានថា គោលជំហរដ៏រឹងមាំទាំងនេះ នឹងផ្លាស់ប្តូរនៅក្រោមកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ។

34. ដោយសារតែការខកខានរបស់ អ.ប.ជ ក្នុងការបញ្ជូនរឿងក្តីនេះទៅជំនុំជម្រះ និង ការខកខានរបស់ អ.ជ.ស.ដ ក្នុងការអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនលើរឿងក្តីនេះ ពេលនេះគឺជាពេលវេលាមួយសម្រាប់ អ.ជ.ត.ក ត្រូវប្រើប្រាស់យុត្តាធិការដែលមានជាប់មកជាមួយរបស់ខ្លួន ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ រក្សាសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងផ្តល់សច្ចភាពនិងភាពប្រាកដប្រជាចំពោះស្ថានភាពនេះ តាមរយៈការជួយសង្គ្រោះរឿងក្តីឲ្យចាកផុតពីការជាប់គាំងតាមផ្លូវតុលាការ ដូចដែលកំពុងមានក្នុងពេលនេះ។ បើពុំមានការអន្តរាគមន៍របស់ អ.ជ.ត.ក ទេ នោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនឹងនៅតែដដែល ធ្វើឲ្យមានព្យសនកម្មមិនអាចជួសជុលបាន និងការបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌របស់ភាគី *ទាំងអស់* ជាពិសេសជនរងគ្រោះរាប់ពាន់នាក់ដែលបានរង់ចាំអស់ពេលបួនទសវត្សរ៍ ដើម្បីទទួលបានការសម្រេចអំពីគណនេយ្យភាពតាមផ្លូវតុលាការប្រកបដោយភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌និងឥតលម្អៀង។ លទ្ធផលដូច្នេះគឺជាយុត្តិនិសេធដែលផ្ទុយទៅនឹងអាណត្តិរបស់តុលាការនេះ និងផ្ទុយពីគោលការណ៍ដែលនាំឲ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។

35. ផ្អែកតាមសំអាងហេតុខាងលើ ស.ព.អ សន្និដ្ឋានថា បណ្តឹងសាទុក្ខនេះអាចទទួលយកបាន។

V. **អង្គសេចក្តី**

ក. **ដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាមិនត្រូវបានចេញដោយខុសច្បាប់ឡើយ - រឿងក្តីបន្តទៅជំនុំជម្រះ**

36. រឿងក្តីត្រូវតែបន្តទៅជំនុំជម្រះ ផ្អែកតាមប្រតិបត្តិការនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ដូចបានពិភាក្សាខាងក្រោម[59]។ ការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាដោយមូលហេតុនៃការមិនចុះសម្រុងគ្នាដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន មិនបដិសេធលទ្ធផលនេះទេ។ ការចេញបែបនេះគឺ ពុំមានហាមឃាត់នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ឡើយ។ ការណ៍នេះត្រូវបានបង្ហាញដោយឋានៈស្មើគ្នា និងឯករាជរបស់ ស.ច.ស និងចរិតលក្ខណៈដែលអនុញ្ញាតនៃយន្តការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលបានអនុម័ត[60]។ ជា

រឿង)។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D270/7** សេចក្តីសម្រេចបដិសេធរបស់ ស.ច.ស កថាខណ្ឌ ៦-៧។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ៥០, ៧១(i)។

[59] *សូមមើល* ផ្នែក V. គ *យោងខាងក្រោម*។

[60] *សូមមើល* ផ្នែកទី III.គ *យោងខាងលើ*។

ការពិតណាស់ លទ្ធផលបែបនេះត្រូវបានប្រមើលដោយតុល្យភាពនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ("ឯកសារមូលដ្ឋានគោល") និងវិធានផ្ទៃក្នុង។

37. ស.ច.ស ម្នាក់ៗមានសិទ្ធិស្មើគ្នា និង មានអាណត្តិបំពេញកិច្ចដោយឯករាជ[61]។ ការសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ ដែលថា គួរចេញតែដីកាដំណោះស្រាយមួយ[62] គឺផ្ទុយទៅនឹងឯករាជភាពនេះ។ ការសម្រេចនេះ *យោងតាមសំអាងហេតុពីមុន* (*a posteriori*) តម្រូវថា ស.ច.ស មួយរូប គួរតែបានរំលោភភារកិច្ចឯករាជនេះ ដោយស្រុះស្រួលជាមួយជំហរផ្ទុយទាំងស្រុងរបស់សមភាគីរបស់ខ្លួន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការសម្រេចនេះយកទម្រង់ធំជាងខ្លឹមសារ ដោយតម្រូវថា ភាពខុសគ្នាមិនអាចផ្សះផ្សាបានដែលតម្រូវឱ្យមានឯកសារចំនួនពីរ គួរតែដាក់ក្នុងឯកសារតែមួយគត់។

38. ឯកសារមូលដ្ឋានគោល បានប្រមើលទុកជាមុននូវការខ្វែងយោបល់ ប៉ុន្តែមិនតម្រូវឱ្យមានការដោះស្រាយជាកំហិត[63]។ វិធាន៧២ ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា យន្តការដោះស្រាយវិវាទមានលក្ខណៈអនុញ្ញាត៖ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ឬទាំងពីរ *អាច*ធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ និងក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ *អាច*នាំយកករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ[64]។ កិច្ចមុនៗរបស់ ស.ច.ស នៅក្នុងរឿងក្តីនេះមិនអាចបដិសេធដោយការបកស្រាយផ្ទុយគ្នាថ្មីៗនេះរបស់ អ.ប.ជ ដែលធ្វើឱ្យបទប្បញ្ញត្តិជាជម្រើសមួយមានលក្ខណៈជាការកំហិតនោះទេ[65]។

39. ផ្ទុយពីការហាមឃាត់ការចេញដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ ក្នុងករណីដែលមានការមិនចុះសម្រុងគ្នាដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ឯកសារមូលដ្ឋានគោលប្រមើលឃើញដោយតុល្យភាពនូវសេណារីយោនេះ និងផ្តល់ដំណោះស្រាយ៖ គោលជំហរជាសារវន្ត និងកំណត់សម្រេចផ្តល់អាណត្តិថា ការស៊ើប

[61] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣ (៣), ៥ (៣)។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា១០ ថ្មី, ២៥។

[62] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ៩៥, ៩៧, ១០៨, ១១១-១១២។

[63] *សូមមើល* ផ្នែកទី III.គ *យោងខាងលើ* រៀបរាប់ពាក្យពេចន៍ដែលចែងអនុញ្ញាត (ជាជាងពាក្យពេចន៍ដែលចែងចាប់បង្ខំ) ទាក់ទងនឹងដំណោះស្រាយនៃការខ្វែងយោបល់របស់ ស.ច.ស ។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ **D355/1** ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់អោ អាន សុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ១៣-១៨ (សេចក្តីសម្រេចរួមចេញដោយ ស.ច.ស ជូនដំណឹងដល់ភាគីក្នុងសំណុំរឿង០០៤/២, ០០៣ និង០០៤ អំពីទស្សនៈរបស់ពួកគាត់អំពីការចេញដីកាដំណោះស្រាយដាច់ដោយឡែក)។ ឯកសារ **D382** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១៣។

[64] ដូចបានរៀបរាប់លម្អិត នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២០ *យោងខាងលើ*។

[65] *សូមមើល* ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ១០២-១០៧, ជើងទំព័រ ២២៥។

អង្កេតត្រូវបន្ត[66]។ នៅក្នុងបរិបទនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អ.ស.ប បានប្រមើលមើលដោយតុល្យភាពនូវស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះ។

40. ភវនីយភាពនៃការចេញដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ ដែលមានការមិនចុះសម្រុងគ្នាមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ដូចក្នុងរឿងក្តីនេះ ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះនេះទទួលស្គាល់រួចហើយ។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ អ.ជ.ត.ក បានសន្និដ្ឋានថា ការខ្វែងយោបល់គ្នាជាច្រើនរវាង ស.ច.ស អស់ជាងមួយទសវត្សបានធ្វើឲ្យការចេញដីកាដំណោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា "ស្ទើរតែមិនអាចចៀសរួច"[67]។ សំណុំរឿង ០០៤ ពុំមានអ្វីខុសគ្នាទេ[68]។

41. ហេតុនេះ ស.ព.អ សន្និដ្ឋានថា ភាសានៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលសំដៅទៅលើដីកាដំណោះស្រាយមួយ ត្រូវតែបកស្រាយដោយពិចារណាលើឯកសារមូលដ្ឋានគោល និងវិធានផ្សេងទៀត ដូចបានពិភាក្សាខាងលើ ដែលប្រមើលទុកនូវការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលអាចនាំឲ្យមានការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាចំនួនពីរ។ ឧទាហរណ៍វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលតម្រូវឲ្យ ស.ច.ស បិទបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរដោយចេញដីកាដំណោះស្រាយមួយ ត្រូវបកស្រាយនៅក្នុងបរិបទនេះ និងផ្គួបជាមួយវិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថាការយោងដល់ ស.ច.ស រួមទាំងការបំពេញកិច្ចរួមគ្នា និង បំពេញកិច្ចដាច់តែឯង។ មានន័យដោយតុល្យភាពថា ស.ច.ស ម្នាក់ៗអាចចេញដីកាដំណោះស្រាយមួយ។

42. ការវិភាគលើប្រព័ន្ធដឹកនាំដោយចៅក្រម ទាំងនៅកម្រិតជាតិ និងកម្រិតអន្តរជាតិ រំលេចអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិនៃតុលាការនេះ ដែលអនុញ្ញាតការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាចំនួនពីរ។ នៅ*កម្រិតជាតិ* ពុំមានប្រព័ន្ធដែលចៅក្រមស៊ើបសួរឯករាជពីររូប ឬច្រើនរូប ដែលមានឋានៈស្មើគ្នាធ្វើការជាមួយគ្នាលើសំណុំរឿងមួយ ដោយគ្មាននីតិវិធីធ្វើការសម្រេចចិត្តច្បាស់លាស់ដើម្បីបញ្ចៀសការទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធីឡើយ។ នៅក្នុងប្រទេសអនុវត្តប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលភាគច្រើន

[66] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ១៨-១៩ *យោងខាងលើ* រៀបរាប់ពីបទប្បញ្ញត្តិ និងការប្រើពាក្យពេចន៍ដែលចែងចាប់បង្ខំ "ត្រូវធ្វើបន្ត"។ សេណារីយ៉ូដដែលនេះ មានសុពលភាព ប្រសិនបើការខ្វែងយោបល់មួយ ត្រូវបានដាក់ជូន អ.ប.ជ ឲ្យដោះស្រាយ។ ក្នុងករណីបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កិច្ចស៊ើបសួរ/រឿងក្តីបន្តទៅមុខ ប្រសិនបើមិនមានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបច្រានចោល (*សូមមើល* បទប្បញ្ញត្តិដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងផ្នែក III.ង *យោងខាងលើ* និងការពិភាក្សាបន្ថែមនៅក្នុងផ្នែក V.ឃ *យោងខាងក្រោម*)។

[67] សំណុំរឿង០០៤/២-ឯកសារ **E004/2/1/1/2** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ៥៩ និង *បានគូសបញ្ជាក់ឡើងវិញ* ក្នុងកថាខណ្ឌ ៦២។

[68] ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងផ្នែកទី II. ប្រវត្តិនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ ជើងទំព័រ ១២ *យោងខាងលើ*។

ដែលប្រើចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[69] រួមទាំងកម្ពុជាផង[70] ចៅក្រមស៊ើបសួរជាធម្មតាធ្វើការម្នាក់ឯង ជាលទ្ធផល គឺច្បាប់ពុំមានចែងអំពីលទ្ធភាពនៃការចាត់តាំងចៅក្រមលើសពីមួយរូបក្នុងសំណុំរឿងមួយឡើយ[71]។ ក្នុងប្រទេសដែលមានការចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបសួរចំនួន២ ឬច្រើនរូបធ្វើការជាមួយគ្នាលើរឿងក្ដីស្មុគស្មាញមួយ ចៅក្រមមួយរូបជាអ្នកសម្របសម្រួល និងសម្រេចជាចុងក្រោយលើ

---

[69] ប្រហែលពាក់កណ្ដាលនៃប្រទេសប្រើប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ មិនមានមុខងារចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឯករាជក្នុងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ខ្លួនទេ។ ក្នុងនោះមានប្រទេសអង់ដូរ៉ា, អូទ្រីស, បូស្នី និងហឺហ្សេហ្គោវីណា, ប្រេស៊ីល, ប៊ូរុនឌី, ចិន (សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត), ស៊ីលី, កូឡុំប៊ី, កូស្ដារីកា, ក្រូអាស៊ី, ដាណឺម៉ាក, សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ, ហ្វាំងឡង់, ក្វាតេម៉ាឡា, ហុងឌូរ៉ាស, អ៊ីស្លង់, អ៊ីតាលី, ជប៉ុន, កូសូវ៉ូ, ឡេតូនី, ម៉ិកស៊ិក, នីការ៉ាហ្គា, ន័រវែស, ប៉ារ៉ាហ្គាយ, ប៉េរូ, សាធារណរដ្ឋម៉ាសេដូនខាងជើង, សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ, រុស្ស៊ី, រ៉ូម៉ានី, ស៊ែប៊ី, ស៊ុយអែត, ស្វីស, តៃវ៉ាន់ (សាធារណរដ្ឋ), តួកគី, អ៊ុយរូហ្គាយ និង វ៉េណេស៊ុយអេឡា។

[70] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មិនចែងអំពីការចាត់តាំងចៅក្រៅស៊ើបអង្កេតច្រើនជាងមួយរូបក្នុងមួយសំណុំរឿងឡើយ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧)។ ក្នុងករណីមានទំនាស់រវាងចៅក្រមស៊ើបសួរនៃសាលាដំបូងខុសគ្នា មាត្រា ១២៣ ចែងថាប្រធានសភាស៊ើបសួរ ដោះស្រាយទំនាស់នោះ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី សំណុំរឿងមួយ អាចដកហូតពីចៅក្រមស៊ើបសួរមួយរូប ហើយប្រគល់ឲ្យចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ទៀត ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃរដ្ឋបាលដ៏ល្អនៃយុត្តិធម៌ (មាត្រា៥៣) ហើយចៅក្រមស៊ើបសួរមួយរូប ក៏អាចចេញដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបជំនួសដោយអនុញ្ញាតឲ្យចៅក្រមមួយរូបទៀត ធ្វើការស៊ើបសួរជំនួសឲ្យខ្លួន។ ដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបជំនួស បញ្ជាក់អំពីចរិតលក្ខណៈនៃកិច្ចស៊ើបសួរដែលត្រូវអនុវត្ត (មាត្រា ១៧៣-១៧៤)។

[71] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃ**ប្រទេសអាហ្សង់ទីន** ថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា ១៨០, ១៨៨, ១៩៤, ១៩៦។ **ប្រទេសបែលហ្ស៊ិក** Titre préliminaire (នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩) មាត្រា ១២ ស្ទួន Livre premier (នៅថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១) មាត្រា៥៥-៥៦, ៦១, ៦២ ស្ទួន, ១២៧ Livre II, Titre V (នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦) មាត្រា ៥៤០។ **ប្រទេសបេណាំង** ថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ មាត្រា ៤៣, ៨៦, ៨៩។ ប្រទេស**បូលីវី** ថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ មាត្រា ៥៤។ **ប្រទេស បួគីណាហ្វាសូ** ថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា ២៤៣-១, ២៤៣-២៤៣-៣, ២៤៣-៤, ២៦១-២។ **ប្រទេសឆាដ** នៅថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៤ មាត្រា ២៣១-២៣២។ **សាធារណរដ្ឋដូមីនីក** ថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ មាត្រា៦៣, ៧៣, ៣៧៩។ **ប្រទេសអេស្តូនី** នៅថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ មាត្រា ២១, ២៤។ **ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់** នៅថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា១៦២, ១៦៥, ១៦៩។ **ប្រទេសក្រិក** ថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា ៣១ (២), ២៤៦-២៤៧។ **ប្រទេសហ្គីយ៉ាន** នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៨ មាត្រា ៥១, ៦៥, ៧២។ **ប្រទេសហៃទី** ឆ្នាំ១៩៣៥ មាត្រា ៣៥, ៤៨, ៥១។ **ប្រទេសម៉ុងតេណេហ្គ្រោ** នៅថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ មាត្រា ២៧៦, ២៩៣។ **ប្រទេសម៉ារ៉ុក** នៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ មាត្រា ៤៤, ៥២-៥៥។ **ប្រទេសហូឡង់** នៅថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ មាត្រា ៥៩ក, ៦៣, ១០៥, ១១០, ១៧០, ១៧២, ១៧៧, ១៨២, ២៣៨។ **ប្រទេសព័រទុយហ្គាល់** នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២១ មាត្រា ១៧, ១៤២, ២៦៨, ២៨៨។ **សាធារណរដ្ឋកុងហ្គោ** ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៣ មាត្រា ៥៨១-៥៨២។ **ប្រទេសស្លូវេនី** នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១ មាត្រា ២៥, ១៧១។ **ប្រទេសអេស្ប៉ាញ** នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ មាត្រា ២២-២៣, ៣០៣។ **ប្រទេសទុយនីស៊ី** នៅថ្ងៃទី៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ មាត្រា ៤៩។

បញ្ហាសំខាន់ ខណៈដែលចៅក្រមដទៃទៀតជាអ្នកជួយ។ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមតិភាគច្រើន ឬ ចៅក្រមដែលសម្របសម្រួល/ជាប្រធាន មានសំឡេងសម្រេច។

43. ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងតុលាការខ្លះក្នុងប្រទេសបារាំង ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបានបង្កើតជាក្រុមស៊ើបសួរ ដែលក្នុងនោះចៅក្រមស៊ើបសួរពីររូប ឬច្រើនរូបអាចទទួលរឿងក្តីរួមគ្នា ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ឬស្មុគស្មាញ (ក្នុងនោះមានដូចជាភេរវកម្ម និង ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ)។ នៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរមួយរូបត្រូវបានចាត់តាំងទទួលបន្ទុកស៊ើបសួរ សម្របសម្រួល និងធ្វើការសម្រេចតែម្នាក់ឯង ដូចជាការព្រាង និងការចេញដីកាដំណោះស្រាយ ចំណែកចៅក្រមផ្សេងទៀតគ្រាន់តែជួយគាត់[72]។ ប្រទេសអាល់ហ្សេរី, សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល, ហ្គីនេ និង ហ្គាបុង សុទ្ធតែមានប្រព័ន្ធស្រដៀងគ្នានេះ[73]។ ក្នុងប្រទេសអាយវ៉ូរីខូស ដីកា (រួមទាំង ដីកាដំណោះស្រាយ ផង) ត្រូវ

---

[72] **<u>ប្រទេសបារាំង</u>**៖ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២១ ("FCCP") មាត្រា ៥២-១ (*បកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "[...] នៅក្នុងសាលាក្តីខ្លះ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវបានដាក់នៅក្នុងក្រុមស៊ើបសួរ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ដែលជាផ្នែកមួយនៃក្រុមស៊ើបសួរ [...] មានសមត្ថភាពពេញលេញសម្រាប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដែលត្រូវចាត់ឲ្យបំពេញជាមួយគ្នា អនុលោមតាមមាត្រា ៨៣-១ និង ៨៣-២")។ មាត្រា ៨៣-១ (*បកប្រែក្រៅផ្លូវការ* "នៅពេលមានមូលហេតុសមស្រប ផ្អែកលើស្ថានទម្ងន់ ឬភាពស្មុគស្មាញកិច្ចស៊ើបសួរ អាចត្រូវចាត់ឲ្យបំពេញជាមួយគ្នា [...]។ ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះដែលមានក្រុមស៊ើបសួរ [...] នៅពេលបើកកិច្ចស៊ើបសួរ ចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបសួរមួយរូប ឬច្រើនរូប ដើម្បីជួយចៅក្រមទទួលបន្ទុកកិច្ចស៊ើបសួរ")។ មាត្រា ៨៣-២ (*បកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "ក្នុងករណីបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរជាមួយគ្នា ចៅក្រមស៊ើបសួរទទួលបន្ទុកកិច្ចស៊ើបសួរ ធ្វើការសម្របសម្រួលលើកិច្ចស៊ើបសួរ។ មានតែគាត់ម្នាក់គត់ដែលមានសិទ្ធិស្នើឲ្យ*ចៅក្រមទទួលខុសត្រូវលើការដោះលែង និងការឃុំឃាំង* ចេញដីកាដោះលែងតាមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ និងចេញសេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៧៥ និងដីកាដំណោះស្រាយ")។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សេចក្តីជូនដំណឹងនេះ និងដីកានេះ អាចត្រូវបានចុះហត្ថលេខារួមគ្នាដោយចៅក្រមមួយរូប ឬច្រើនជាងមួយរូបដែលត្រូវបានចាត់ឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ *សូមមើលផងដែរ* B. Bouloc *និង គួកន* *Procédure pénal* ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី២៧ (២០២០) កថាខណ្ឌ ៥៩៥ (ក), ៥៩៦ (គ), L. Belfanti, "Juge d'instruction – Le statut du juge d'instruction", Répertoire de droit pénal et de procédure pénale, Dalloz, ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៣១៦, ៧០៦, C. Guéry និង P. Chambon, *Droit et pratique de l'instruction préparatoire*, ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី១០ (២០០៧), Dalloz Action, "Chapitre 112 – Désignation du juge d'instruction", កថាខណ្ឌ ១១២.២៩។

[73] **<u>អាល់ហ្សេរី</u>**៖ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា ៧០ (*ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "ក្នុងករណីមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ ឬ ភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្តីតម្រូវ រដ្ឋអាជ្ញាសាធារណៈអាចតែងតាំងចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ដែលគាត់នឹងតែងតាំង បន្ថែមលើចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលទទួលបន្ទុកការស៊ើបអង្កេត [...]។ ចៅក្រមទទួលបន្ទុកស៊ើបអង្កេតត្រូវសម្របសម្រួលវឌ្ឍនភាពនៃការស៊ើបអង្កេត និងត្រូវមាន<u>អំណាចសម្រេចលើ</u>ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ និងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងចេញដីកាសម្រេច"(គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ **<u>សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល</u>**៖ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ មាត្រា ៥៣ (*ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "ក្នុងករណីមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ ឬ ភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្តីតម្រូវ ប្រធានតុលាការឧទ្ធរណ៍ [...]

បានសម្រេចដោយសហចៅក្រមស៊ើបសួរដែលបានចាត់តាំង។ ក្នុងករណីជាប់គាំង សហចៅក្រមស៊ើបសួរដែលសម្របសម្រួលមានសំឡេងកំណត់សម្រេច[74]។

44. នៅ*កម្រិតអន្តរជាតិ* តុលាការព្រហ្មទណ្ឌពិសេសក្នុងសាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្ដាល (ដែលជាសាលាក្តីកូនកាត់មួយទៀតផ្អែកលើប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ) អនុវត្តយន្តការដោះស្រាយវិវាទដែលមានអាណត្តិចែងច្បាស់លាស់ ជាការផ្ទុយស្រឡះទៅនឹងយន្តការនៅ អ.វ.ត.ក។ នៅពេលមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង ស.ច.ស ជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលមានឋានៈស្មើគ្នាលើអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តី *Chambre d'Accusation Spéciale* (សភាចោទប្រកាន់ពិសេស ដូចគ្នានឹង អ.ប.ជ ដែរ) ដែលមានសមាសភាពចៅក្រមអន្តរជាតិពីររូប និង ចៅក្រមជាតិមួយរូប ទទួលដោះស្រាយវិវាទ*ដោយស្វ័យប្រវត្តិ* ដែលត្រូវបានដោះស្រាយដោយសេចក្តីសម្រេចពីមតិភាគច្រើន ដែលចេញនៅក្នុងរយៈពេល៥ថ្ងៃ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់សភាចោទប្រកាន់ពិសេស ចងកាតព្វកិច្ចចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ[75]។ រចនាសម្ព័ន្ធនេះរារាំងមិនឲ្យមានដីកាសារធាតុផ្ទុយគ្នាណាមួយ ពីសំណាក់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ។

អាចតែងតាំងចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ ឬច្រើននាក់ពីដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនដើម្បីជួយចៅក្រមស៊ើបសួរ [...]។ ចៅក្រមទទួលបន្ទុកស៊ើបអង្កេតត្រូវសម្របសម្រួលដំណើរការនៃការស៊ើបអង្កេត។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វិធានការនៃការឃុំខ្លួន ការដោះលែង ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ និងដីកាសម្រេចត្រូវធ្វើឡើងរួមគ្នា។ ចៅក្រមសម្របសម្រួលនេះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចុះហត្ថលេខាលើឯកសារពាក់ព័ន្ធតែម្នាក់ឯង។" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)) មាត្រា ៣៤(ខ)។ នៅ**ហ្គីណេ** ចំពោះរឿងក្តីស្មុគស្មាញ ច្បាប់ចែងថា ក្រុមចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចត្រូវបានបង្កើតឡើង ប៉ុន្តែមានតែចៅក្រមម្នាក់ដែលទទួលខុសត្រូវលើការស៊ើបអង្កេតនីមួយៗ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌថ្មី ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៦ មាត្រា ៦២, ១៥៣)។ នៅប្រទេស**ហ្គាបុង** លទ្ធភាពនៃការចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីរនាក់ ឬ ច្រើននាក់សម្រាប់រឿងក្តីស្មុគស្មាញមាន ប៉ុន្តែមិនមានបទប្បញ្ញត្តិចែងច្បាស់អំពីរបៀបដែលសេចក្តីសម្រេចត្រូវបានធ្វើឡើង (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា ៩២)។ នៅក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែងទាំងអស់ វាគួរតែត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាបង្គាប់ចាត់តាំងសហចៅក្រម។

[74] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ មាត្រា ១០២ (*ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "ក្នុងករណីមានចៅក្រមស៊ើបសួរជាច្រើននៅក្នុងតុលាការ ប្រធានតុលាការត្រូវចាត់តាំងចៅក្រមដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការស៊ើបអង្កេតនីមួយៗ។ ប្រធានតុលាការក៏អាចចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីរ ឬច្រើននាក់ ឲ្យបំពេញកិច្ចនៅក្នុងរឿងក្តីស្មុគស្មាញ ឬ ធ្ងន់ធ្ងរពាក់ព័ន្ធបទចោទច្រើន។ ក្នុងករណីនេះ ប្រធានតុលាការត្រូវតែងតាំងចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ដើម្បីសម្របសម្រួលការស៊ើបអង្កេត។ រាល់កិច្ចស៊ើបអង្កេតនីមួយៗត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយចៅក្រមស៊ើបសួរដែលបានស៊ើបអង្កេត។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដីកាសម្រេចត្រូវធ្វើឡើងរួមគ្នា។ *ក្នុងករណីមានការមិនឯកភាព ចៅក្រមសម្របសម្រួលមានសិទ្ធិសម្រេច (សម្រេច)*" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម))។

[75] សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្ដាល Loi Organique No.15.003 Portant Création Organization et Fonctionnement de la Cour PénaleSpéciale ថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ មាត្រា ១១ (*ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "សភាស៊ើបសួរមាន ៣ ការិយាល័យ។ ការិយាល័យនីមួយៗ មានចៅក្រមជាតិម្នាក់ និងចៅក្រមអន្តរជាតិម្នាក់")។ មាត្រា ១២, ៤១, ៤២ (*ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖* "ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងចៅក្រមស៊ើបសួរនៃការិយាល័យតែមួយ ចំណុចនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា

ខ. ដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នាមិនមោឃៈ និងគ្មានសុពលភាពឡើយ ទោះបីជាការចេញក្នុងពេលដំណាលគ្នារបស់វាខុសច្បាប់ក៏ដោយ - រឿងក្តីត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ

45. ដីកាដំណោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នានេះ មិនបានបញ្ឈប់រឿងក្តីនេះមិនឱ្យបន្តដំណើរការទៅជំនុំជម្រះឡើយ សូម្បីតែសន្មត *សម្រាប់គោលបំណងវែកញែក* ថាការចេញក្នុងពេលដំណាលគ្នារបស់ពួកវាខុសច្បាប់ក្តី។ ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ វាត្រូវបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា រួមទាំង អ.វ.ត.ក ផង និងជាពិសេសនោះ អង្គជំនុំជម្រះនេះ ថាប្រសិនបើ កំហុសផ្នែកនីតិវិធីកើតមាន កំហុសនេះមិននាំឱ្យដីកាដំណោះស្រាយដែលជាលទ្ធផលទាំងនោះ ទៅជាមោឃៈ និងគ្មានសុពលភាពនោះទេ[76]។ ផ្ទុយទៅវិញ វាស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.ប.ជ ដែលជាអង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍នៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ ក្នុងការជួសជុលវិការៈណាមួយ តាមរយៈការពិនិត្យលើអង្គសេចក្តីរបស់ដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗ[77]។ តាមពិត មានតែការពិចារណាលើអង្គសេចក្តីនៃដីកាដំណោះស្រាយនីមួយប៉ុណ្ណោះ ទើបទទួលបានដំណោះស្រាយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ តាមតក្កវិជ្ជា និងយុត្តិធម៌សម្រាប់រឿងក្តីនេះ។ ហេតុដូច្នេះ កំហុសដែល អ.ប.ជ បានប្រព្រឹត្ត គឺមិនមែនក្នុងការពិចារណាលើអង្គសេចក្តីនៃដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗនោះទេ កំហុសនោះគឺការបរាជ័យមិនបានបញ្ជូនរឿងក្តីទៅជំនុំជម្រះ ដូចដែលបានតម្រូវ។

46. ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះនេះមិនឯកភាព ហើយត្រឡប់ទៅការពិចារណារបស់ខ្លួនអំពីដំណោះស្រាយសមស្របនោះ ការវាយតម្លៃនេះត្រូវតែពិចារណាលើកត្តាមួយចំនួន រួមមាន ទីមួយ និងសំខាន់បំផុត ថាតើការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា នាំឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ឬទេ ឬថាម្យ៉ាងវិញទៀត បានបណ្តាលឱ្យមានលទ្ធផលអយុត្តិធម៌ទាំងស្រុងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឬទេ[78]។ កត្តាផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវតែពិចារណា រួមមានភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ តម្លៃសង្គមនៃការរារាំងរឿងក្តីមិនឱ្យបន្តទៅមុខ ផលប្រយោជន៍ និងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់ និងភាពសមាមាត្រនៃដំណោះ

ត្រូវកត់ត្រានៅក្នុងរបាយការណ៍ និងបញ្ជូន [...] ទៅកាន់សភាចោទប្រកាន់ពិសេស។ សេចក្តីសម្រេចរបស់សភាចោទប្រកាន់ពិសេស [...] ចងកាតព្វកិច្ចសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត"។

[76] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ*។

[77] សំណុំរឿង ០០៤/២-**D359/24 &D360/33** សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ("សេចក្តីពិចារណា អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២") កថាខណ្ឌ ៥២, ៨៩។ *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ២១-២២ *យោងខាងលើ*។

[78] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ*។

ស្រាយណាមួយចំពោះព្យសនកម្មដែលបានចោទប្រកាន់[79]។ ដូចបានរៀបរាប់លម្អិតខាងក្រោម ការវាយតម្លៃបែបនេះអាចសន្និដ្ឋានបានតែថា សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវតែបន្តទៅជំនុំជម្រះ។

កំហុសផ្នែកនីតិវិធីរបស់ ស.ច.ស មិនបណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង ផលប៉ះពាល់សំខាន់ ឬការរំលោភដំណើរការនីតិវិធីឡើយ

47. វាគឺជាច្បាប់ដែលបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា មិនមែនគ្រប់កំហុសនីតិវិធីមុនការជំនុំជម្រះទាំងអស់រារាំងរឿក្តីមិនឱ្យដំណើរការទៅមុខនោះទេ[80]។ ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ អ.ជ.ត.ក បានទទួលស្គាល់ចំណុចនេះដោយផ្ទាល់ និងដោយតុល្យភាព ដោយបានសម្រេចនៅក្នុងសាលដីកាបណ្តឹងសាទុក្ខនៃសំណុំរឿង ០០២/១ ថា មានតែកំហុសផ្នែកនីតិវិធីដែលនាំឱ្យមាន"លទ្ធផលមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ" ប៉ុណ្ណោះ ទើបតម្រូវឱ្យមានអន្តរាគមន៍ភ្លាមៗ[81] ហើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថា អ.ប.ជ អាចជួសជុលការចេញខុសប្រក្រតីនៃដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរបាន ដោយការចេញដីកាដំណោះស្រាយមានសុពលភាពរបស់ខ្លួន ដែលអាចប្រើជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំជម្រះ[82]។ អ.ប.ជ បានពិនិត្យលើអង្គសេចក្តីនៃដីកានីមួយៗ ដូច្នេះបានចូលរួមក្នុងការវាយតម្លៃដូចគ្នាដែលខ្លួនបានធ្វើ ប្រសិនបើ ស.ច.ស បានដាក់ការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគេមក អ.ប.ជ ដើម្បីដោះស្រាយ អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ហេតុដូច្នេះ មិនមានលទ្ធផលអយុត្តិធម៌ទាំងស្រុងដែលតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយភ្លាមៗ នៃការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះទេ។

48. ជាការបន្ថែម មិនមានចែងទាល់តែសោះនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ឬ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលហាមឃាត់យ៉ាងដាក់លាក់មិនឱ្យចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរខ្វែងគ្នា។[83] ដូច្នេះ បញ្ហាវិវាទសម្រាប់ការវិភាគរបស់ អ.ជ.ត.ក អាស្រ័យលើការបកស្រាយវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក។ ដូចនៅទីនេះ ក្នុងករណីដែលការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា បង្កើតបានជាការរំលោភបំពានណាមួយដែល

---

[79] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ*។

[80] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ*។

[81] សំណុំរឿង ០០២-**F36** សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១០០។

[82] *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០៤/២-**E004/2/1/1/2** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ៦១ (មានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២២ *យោងខាងលើ*)។

[83] *សូមមើល* ផ្នែក V.ក *យោងខាងលើ*។

អាចមានលើវិធានផ្ទៃក្នុងទាំងអស់នោះ[84] យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិបញ្ជាក់ច្បាស់ថា រឿងក្តីមួយត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យរំកិលទៅមុខ ប្រសិនបើមានការបង្ហាញពីកំហុសដែលបណ្តាលឱ្យមានផលប៉ះពាល់សំខាន់តែប៉ុណ្ណោះ[85]។ មិនមានការបង្ហាញបែបនេះនៅទីនេះទេ។ ហើយក៏មិនអាចមានដែរ។ ការកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ដូចជា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងការជំនុំជម្រះដ៏ត្រឹមត្រូវ និងមិនលម្អៀង ដែលគោរពដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់ នឹងមិនបង្កផលប៉ះពាល់សំខាន់ដល់ យឹម ទិត្យ ឡើយ។ ហើយគេក៏មិនអាចតវ៉ាថា ការដែលត្រូវបដិសេធអត្ថប្រយោជន៍ដោយចៃដន្យ នៃការគេចចេញពីការសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការចំពោះការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ បង្កើតបានជាផលប៉ះពាល់សំខាន់នោះទេ។ អំណះអំណាងបែបនេះគឺផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់ តក្កវិជ្ជា និងយុត្តិធម៌។

49. កាលៈទេសៈនានានៃរឿងក្តីនេះក៏បង្ហាញផងដែរថា ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរខ្វែងគ្នារបស់ ស.ច.ស មិនបានបណ្តាលឱ្យមានការរំលោភបំពានជាក់ស្តែងលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌របស់ យឹម ទិត្យ ដែលបង្កើតបានជាការរំលោភលើដំណើរការដែលចាំបាច់ត្រូវបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះទេ[86] ហើយក៏មិនមានមូលដ្ឋានណាផ្សេងពីនេះដើម្បីសន្និដ្ឋានពីការរំលោភបំពានណាមួយលើដំណើរការដែលចាំបាច់ត្រូវមានដំណោះស្រាយបែបនោះដែរ។ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយមិនមានការពន្យារពេលហួសហេតុ ដោយផ្អែកទៅលើភាពស្មុគស្មាញផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់នៃរឿងក្តី (រួមទាំង *ក្នុងចំណោមរឿងផ្សេងទៀត* ចំនួនឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ ទម្រង់ផ្សេងៗនៃការទទួលខុសត្រូវ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលានៃរឿងក្តី និងបរិមាណនៃភ័ស្តុតាង)[87]។ ជាងនេះទៀត ពេលនេះ យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតនៅក្នុងការឃុំឃាំងរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ហើយក៏មិនធ្លាប់បានដែរ ដោយបានរស់នៅយ៉ាងមានសេរីភាពក្នុងរយៈពេលនៃការស៊ើបអង្កេតទាំងមូល ដោយមិនមានការរិតត្បិតដ៏មានអត្ថន័យលើសេរីភាពបុគ្គលរបស់គាត់

---

[84] ដូចបានពិភាក្សានៅក្នុងផ្នែក V. ក *យោងខាងលើ* ស.ព.អ សន្និដ្ឋានការចេញនេះមិនរំលោភលើវិធានទាំងនោះទេ។

[85] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* ឯកសារសំអាងផ្លូវច្បាប់ដែលបានដកស្រង់ក្នុងជើងទំព័រ៤០ និង៤១ *យោងខាងលើ*។

[86] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ២៤ *យោងខាងលើ*។

[87] សម្រាប់ការពិភាក្សាពេញលេញលើកត្តាទាំងអស់នេះ និងយុត្តិសាស្ត្រដែលកត្តាទាំងនេះផ្អែកលើ *សូមមើល* ឯកសារ **D272/1** ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ មាស មុត សុំឱ្យបញ្ចប់នីតិវិធី បោះត្រា និងដាក់បញ្ចូលសំណុំរឿង០០៣ទៅក្នុងបណ្ណសារ ថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ("ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីការរំលោភនីតិវិធី") កថាខណ្ឌ៤-១៦។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ៧៨។

ឡើយ[88]។ តាមពិតនោះ ការស្ទង់មតិរបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀតបង្ហាញថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការដែលមានរយៈពេលវែងស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសំណុំរឿង ០០៤ នេះ មិនត្រូវបានរកឃើញថាត្រូវបានពន្យារពេលហួសហេតុឡើយ ទោះបីជាអង្គហេតុដែលថា ជនជាប់ចោទផ្សេងទៀតស្ថិតក្នុងការឃុំខ្លួនក៏ដោយ[89]។ និយាយដោយខ្លី មិនមានការរំលោភបំពានដែលបង្កឡើងដោយកំហុសផ្នែកនីតិវិធីរបស់ ស.ច.ស ដែលអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌតម្រូវដ៏ខ្ពស់ដែលចាំបាច់ដើម្បីផ្តល់យុត្តិកម្មដល់ការបញ្ចប់ឡើយ[90]។

ការរារាំងរឿងក្តីនេះមិនឲ្យបន្តទៅមុខ គឺមិនសមាមាត្រទៅនឹងព្យសនកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ទេ

50. ផ្អែកលើអង្គហេតុនៃរឿងក្តីនេះ ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាមិនតម្រូវឲ្យមានវិធានការដំណោះស្រាយនោះទេ។ សន្មតថា ដំណោះស្រាយចាំបាច់ត្រូវមាន ការកំណត់អំពីអ្វីដែលជាដំណោះស្រាយនោះ តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងតម្លៃសង្គមដ៏ខ្ពស់ដែលមាន ប្រសិនបើឧក្រិដ្ឋកម្មបែបទាំងនេះមិនត្រូវបានវិនិច្ឆ័យទេនោះ[91]។ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវរក្សារផងដែរនូវ ការថ្លឹងថ្លែងដ៏ត្រឹមត្រូវរវាងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងផលប្រយោជន៍ជាសារវន្តរបស់សហគមន៍កម្ពុជា និងអន្តរជាតិ ក្នុងការកាត់សេចក្តីជនទាំងឡាយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដើម្បីជាការធានាថា ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ មានសំឡេងដ៏មានអត្ថន័យ[92]។ សិទ្ធិរបស់ភាគីត្រូវតែទទួលបានការពិចារណា រួមទាំងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ

---

[88] *សូមមើល* ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ៥២០ កត់សម្គាល់ថា ស.ច.ស.អ បានពិចារណាថាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន រង់ចាំការជំនុំជម្រះមិនចាំបាច់ទេ។

[89] ឯកសារ **D272/1** ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីការរំលោភនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ១៦។

[90] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ* ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ២៤។

[91] *សូមមើល* ផ្នែក III.ឃ *យោងខាងលើ* ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ២៣។ សំណុំរឿង ០០២-**D264/2/6** សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ចំពោះការរំលោភនីតិវិធី កថាខណ្ឌ ២៨។ *Hudson ទល់នឹង Michigan*, 547 U.S. 586, 591 (២០០៦)។

[92] សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **D264/2/6** សាលដីកាស្តីពីការរំលោភបំពានដំណើរការក្នុងរឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ, កថាខណ្ឌ ២៨។ ចំណុចនេះមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ជាពិសេស ក្នុងការអះអាងអំពីការរំលោភបំពានដំណើរការនីតិវិធី ដែលបានលើកនៅឯតុលាការ ICTY, ICTR និង ICC។ *សូមមើល ឧទាហរណ៍* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីនីត្យានុកូលភាពក្នុងរឿងក្តី *Nikolić*, កថាខណ្ឌ ២៤ (“ក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ ដូចជា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ដែលឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងផ្តន្ទាទោសជាសកលថាជា [...] អាចនិយាយបានថា តុលាការនានាហាក់ដូចជារកឃើញពីចរឹកលក្ខណៈពិសេសនៃបទល្មើសទាំងនេះ និងក្នុងភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់ពួកវា នូវមូលហេតុដ៏ល្អក្នុងការពិចារណាលើយុត្តាធិការ”) ២៥-២៦, ៣០ (“អាស្រ័យហេតុនេះ តុល្យការដែលត្រឹមត្រូវ ត្រូវតែរក្សាឲ្យបានរវាងសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនជាប់ចោទ និងផលប្រយោជន៍សំខាន់ៗរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ នៅក្នុងការចោទប្រកាន់ជនត្រូវចោទចំពោះការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌

និងអយ្យការផង ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ២១(១)[93]។ ផលប្រយោជន៍បែបទាំងនេះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងច្បាប់បារាំង និងកម្ពុជា និងដោយតុលាការនេះ ព្រមទាំងតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀត[94]។ ការបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅជំនុំជម្រះ គឺជាការថ្លឹងថ្លែងដ៏ត្រឹមត្រូវ។ ផលប្រយោជន៍

អន្តរជាតិ")។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Karadžić*, IT-95-5/18-AR73.4, សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Karadžić ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីកិច្ចព្រមព្រៀង Holbrooke ដែលរងការជំទាស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ៤៩, ៥២-៥៣ (រម្លឹកថា "គោលដៅមួយក្នុងចំណោមគោលដៅនានាជាមូលដ្ឋានរបស់តុលាការ និងសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ គឺដើម្បីបញ្ចប់និទណ្ឌភាព និងដើម្បីធានាឲ្យប្រាកដថាការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងផ្តន្ទាទោស" និងអង្គហេតុនានាដែលនាំឲ្យកើតមាននូវការរំពឹងរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះនិទណ្ឌភាព និងបើទោះបីជាមានភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ ក៏វានឹងមិនបញ្ចេះឲ្យមានការរំលោភបំពានដំណើរការដើម្បីយកជាយុត្តិកម្មក្នុងការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះដែរ)។ *សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី Kajelijeli* កថាខណ្ឌ ២០៦។ សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការពន្យារពេលមិនត្រឹមត្រូវក្នុងរឿងក្តី *Karemera* កថាខណ្ឌ ៨, ១១។ ការអនុវត្តតាមអភិក្រមនេះនឹងផ្តល់នូវទម្ងន់យ៉ាងសំខាន់ទៅលើគោលបំណងធំរបស់ អ.វ.ត.ក គឺក្នុងគោលបំណងវិនិច្ឆ័យទោស មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនកម្ពុជា (*សូមមើល* កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១, ២ថ្មី)។

[93] វិធាន ២១(១)។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ **D384/5.1.1** សេចក្តីប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច សេចក្តីសម្រេចនៃមហាសន្និបាត អ.ស.ប 40/34 ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៥ គោលការណ៍ទី ៤ ("ត្រូវប្រព្រឹត្តចំពោះជនរងគ្រោះដោយក្តីមេត្តា និងគោរពចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ពួកគេ។ ជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិទទួលបានយន្តការយុត្តិធម៌នានា និងដោះស្រាយទាន់ពេលវេលាចំពោះព្យសនកម្មដែលពួកគាត់បានទទួលរង ដូចមានចែងនៅក្នុងនីតិប្បញ្ញត្តិជាតិ")។

[94] **<u>ប្រទេសបារាំង៖</u>** FCCP, article préliminaire; Conseil Constitutionnel, No. 95-360, ថ្ងៃទី២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ ៥។ Pradel, *Manuel de Procédure Pénale* (បោះពុម្ពលើកទី១៤) ថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ១៤១។ **<u>ប្រទេសកម្ពុជា៖</u>** ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៤។ **<u>អ.វ.ត.ក៖</u>** សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **D411/3/6** សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦៧ ("អង្គបុរេជំនុំជម្រះបកស្រាយវិធានផ្ទៃក្នុងដោយគិតពិចារណាទៅលើលក្ខណៈ ទំហំ និងទម្រង់នៃការចូលរួម ព្រមទាំងធាតុផ្សំបង្កើតបទល្មើសដែលរងការចោទប្រកាន់ *ព្រមទាំងពីតម្រូវការរបស់សហគមន៍ដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់* ដូចបានមានចែងក្នុងលិខិតុបករណ៍ជាសារវន្តរបស់ អ.វ.ត.ក" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **E50/2/1/4** សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ លើសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់ ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣៩ (កត់សម្គាល់ថា "សេចក្តីណែនាំអំពីការបកស្រាយចេញនៃវិធាន ២១(១) មិនមានន័យថា វិធានផ្ទៃក្នុងត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅក្នុងគ្រប់ស្ថានភាពជាក់លាក់ ដែលកើតចេញពីការបកស្រាយនៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ")។ សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **E50/3/1/4** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣០។ សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **F10/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤, កថាខណ្ឌ

ដ៏សំខាន់ទាំងនេះ មិនអាចត្រូវបានលុបលើដោយកំហុសនីតិវិធីមុនការជំនុំជម្រះ ដែលមិនបានដកហូតសិទ្ធិស្របច្បាប់ណាមួយរបស់ យឹម ទិត្យ នោះទេ។

51. ផ្អែកលើសំអាងហេតុទាំងអស់នេះ តាមកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីនេះ ការបញ្ចប់រឿងក្តីនេះ គឺមិនសមាមាត្រទៅនឹងចរិតលក្ខណៈនៃកំហុសនីតិវិធីមុនការជំនុំជម្រះដែលមិនធ្ងន់ធ្ងរនេះឡើយ។ លើសពីនេះ ប្រសិនបើតម្រូវឱ្យមានសកម្មភាពជាដំណោះស្រាយណាមួយនោះ អ.ប.ជ បានចាត់វិធានការនោះរួចហើយ តាមរយៈការពិចារណាលើអង្គសេចក្តីនៃដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗ។ ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់តុលាការនេះ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យបញ្ជូនរឿងក្តីនេះទៅជំនុំជម្រះ ស្របតាមគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិជាសាវន្ត និងកំណត់សម្រេច។

គ. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនត្រូវបានបដិសេធដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបទេ - រឿងក្តីត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ

52. អ.ប.ជ មានកាតព្វកិច្ចដើម្បីបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅ អ.ជ.ស.ដ ដើម្បីជំនុំជម្រះ ដោយសារដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានបដិសេធដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបរបស់ អ.ប.ជ (និងក៏គ្មានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបតម្កល់សុពលភាពនៃដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែរ)។ ដូចដែលបានបង្ហាញខាងលើ មាត្រា ៥(៤) និង ៧(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក, មាត្រា ២៣ថ្មី

១២។ **ICTY**: *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Aleksovski*, IT-95-14/1, សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញា ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាង អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ២៥។ **ICTR**: *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Zigiranyirazo*, ICTR-2001-73-T, សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរួមរបស់រដ្ឋអាជ្ញា សុំឱ្យបើកសំណុំរឿងរបស់ខ្លួនឡើងវិញ និងពិចារណាលើសេចក្តីសម្រេចថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦ ស្តីពីការស្តាប់សវនាការសាក្សី Michel Bagaragaza តាមវីដេអូលីង អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១៨។ សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងរឿងក្តី *Karemera* កថាខណ្ឌ ២៦។ **ICC**: *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ* ICC-01/04-135tEN សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់អយ្យការ ស្នើការអនុញ្ញាតដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦ ស្តីពីពាក្យសុំចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ VPRS 1, VPRS 2, VPRS 3, VPRS 4, VPRS 5 និង VPRS 6, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៣៨។ *ស្ថានភាពនៅក្នុងអ៊ូហ្កាន់ដា,* ICC-02/04-112, សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់អយ្យការ ស្នើការអនុញ្ញាតដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ a/0010/06, a/0064/06 ទៅ a/0070/06, a/0081/06 ទៅ a/0104/06 និង a/0111/06 ទៅ a/0127/06, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌ ២៧។

នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) និង ៧៩(១)[95] នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យ អ.ប.ជ បញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅ អ.ជ.ស.ដ ដោយគោរពទៅតាមអ្វីដែល អ.ប.ជ បានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទថា ជាគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ "ជាសារវន្ត និងកំណត់សម្រេច" ដែលថាការស៊ើបអង្កេតត្រូវតែបន្ត[96]។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃ អ.ប.ជ បានរៀបរាប់ដោយត្រឹមត្រូវអំពីគោលការណ៍ស្នូលនេះថាជា "គោលការណ៍បន្តកិច្ចស៊ើបសួរ និងការជំនុំជម្រះ"[97] ដែលលុបបំបាត់នូវភាពមិនប្រាកដប្រជានានា នៅពេលដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានបដិសេធ[98]។ គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ ត្រូវបានទទួលយកដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ[99] ហើយត្រូវ

---

[95] *សូមមើល* ច្បាប់ជាធរមាន កថាខណ្ឌ ១៨, ២៥, ២៧ និង ២៩ *យោងខាងលើ* (កថាខណ្ឌ ១៨៖ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក, មាត្រា ៥(៤) កថាខណ្ឌ ២៥៖ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៧(៤), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ ថ្មី កថាខណ្ឌ ២៧៖ វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កថាខណ្ឌ ២៩៖ វិធាន ៧៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។

[96] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ១០០, ១០៤ ជើងទំព័រ២២៣។ សេចក្តីប្រកាសរបស់ អ.ជ.ត.ក ក្នុងកថាខណ្ឌ ៣០ *យោងខាងលើ*។

[97] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា យោបល់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១៦៩, ១៧៤, ៥៣៣, ៥៣៨។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D266/27 & D267/35** សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ (សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣") យោបល់របស់ចៅក្រម Kang Jin Baik និង Olivier Beauvallet កថាខណ្ឌ ២៥៦, ២៦១។ សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **D359/24 &D360/33** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ យោបល់របស់ចៅក្រម Baik និង Beauvallet ("យោបល់ចៅក្រមអន្តរជាតិ") កថាខណ្ឌ ៣២០។

[98] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា, យោបល់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១៧៤ ("ទស្សនៈអំពី *ចន្លោះប្រហោង* ដែលអាចមាននៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ពាក់ព័ន្ធនឹងផលវិបាកគតិយុត្តនៃការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នា គឺមិនអាចអនុវត្តបានឡើយក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន [...] ភាពមិនជាក់លាក់ដែលចោទឡើង ត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលតាមរយៈការបកស្រាយដោយសមស្របទៅលើអត្ថបទគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ [...] ដែលតម្កល់គោលការណ៍បន្តកិច្ចស៊ើសួរ និងការជំនុំជម្រះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់ថា យោងតាមវិធាន ៧៧(១៣)(១)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅពេលដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានច្រានចោលទេនោះ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវមានសុពលភាព កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចាំបាច់ត្រូវបន្ត ហើយសំណុំរឿងចាំបាច់ត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ")។

[99] នៅក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នាដែល អ.ស.ប បានផ្តល់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជាលើកដំបូងនូវពាក្យពេចន៍មាត្រា ៧(៤) Hans Corell អគ្គលេខាធិការរងទទួលបន្ទុកកិច្ចការច្បាប់ និងទីប្រឹក្សាច្បាប់របស់ អ.ស.ប បានថតកិច្ចសន្ទនាមួយជាមួយឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ដែលជាប្រធានក្រុមអ្នកចរចារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដោយបានបដិសេធការស្នើសុំរបស់គាត់ឱ្យមានលក្ខខណ្ឌសំឡេងភាគច្រើនលើសលុប ដើម្បីសម្រេចទៅលើការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ ឬការចោទប្រកាន់។ Hans Corell បានពន្យល់ថា យន្តការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលបានពង្រាងរួចហើយនោះ មានន័យថា "លោកចាំបាច់ត្រូវមានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុប ដើម្បីបញ្ឈប់កិច្ចស៊ើបសួរ ឬការចោទប្រកាន់" (*សូមមើល* ឯកសារ **D324.30** កំណត់សម្គាល់ពី Hans Corell ផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការកម្មវត្ថុ៖ ការស្នើសុំបន្ទាន់ពីកម្ពុជា — ជម្រើសនានាក្នុងការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងចៅក្រមស៊ើបសួរ/ព្រះរាជអាជ្ញា

បានអនុវត្តជាប្រចាំដោយអង្គជំនុំជម្រះនានានៃ អ.វ.ត.ក រួមទាំងចៅក្រមជាតិ នៃ អ.ប.ជ ផងដែរ[100]។ ចំណុចនេះចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយផងដែរដោយផ្អែកលើគោលបំណង និងវត្ថុបំណងនៃសន្ធិសញ្ញារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[101]។

ភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធទៅនឹងលិខិតពីអគ្គលេខាធិការ អ.ស.ប ផ្ញើជូននាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០០ EN 01326090)។ Hans Corell បានបញ្ជាក់ជំហរនេះកាលពីខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ បន្ទាប់ពីមានកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដែលមានខ្លឹមសារថា ឯកភាពទៅលើពាក្យពេចន៍ដដែលនេះ (**D324.36** សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការរង Hans Corell នៅពេលចាកចេញពីរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01326112)។ *សូមមើលផងដែរ* D. Scheffer "អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ក្នុង M. Cherif Bassiouni (ed), ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បោះពុម្ពលើកទីបី វ៉ុល III ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ២៣១, ២៤៦ (ដែលបញ្ជាក់ថា អនុលោមតាមវិធានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុប "វិធីតែមួយគត់ដែលការចោទប្រកាន់ ឬកិច្ចស៊ើបសួរអាចបញ្ឈប់បាន លុះត្រាតែ[អ.ប.ជ] សម្រេចដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបថា ការចោទប្រកាន់ ឬកិច្ចស៊ើបសួរនោះគួរតែបញ្ចប់")។

[100] *សូមមើល ឧទាហរណ៍* **<u>អ.ជ.ត.ក</u>**៖ សំណុំរឿង ០០១-ឯកសារ **F28** សាលដីកា *ឌុច* កថាខណ្ឌ ៦៥ ("ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាមួយមានកំហុសក្នុងការសម្រេចចេញ ឬក្នុងការស្នើឲ្យចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុថា ជនត្រូវចោទគឺជា ឬមិនមែនជាជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលបានសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនលើសលុបទៅលើផលវិបាកនៃសេណារីយ៉ូនេះទេ "ដំណើរការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តទៅមុខ"។ **<u>អ.ប.ជ</u>**៖ ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ យោងតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កថាខណ្ឌ ១៦, ១៧, ២៦, ៤៥ (ជាឯកច្ឆន្ទ) យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ចៅក្រម ន័យ ធុល និងចៅក្រម ហួត វុទ្ធី ("យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ") កថាខណ្ឌ ១៨-១៩ (ដែលចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ មិនយល់ស្របជាមួយវិធីដែលការស៊ើបអង្កេតបឋមត្រូវបានចាប់ផ្តើម និងអនុវត្តដោយ ស.ព.អ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ប៉ុន្តែ ចៅក្រមជាតិ ជាមួយនឹងចៅក្រមអន្តរជាតិ បានយល់ស្របជាឯកច្ឆន្ទលើឧត្តមភាពនៃគោលការណ៍បន្តកិច្ចស៊ើបសួរ និងការជំនុំជម្រះ)។ ឯកសារ **D1/1.1** ឧបសម្ពន្ធ II៖ សេចក្តីដកស្រង់នៃសេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទងនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន។ សំណុំរឿង ០០៤/១-ឯកសារ **A122/6.1/3** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់អ្នកស្រី អ៊ឹម ចែម សុំឲ្យរការអនុវត្តដីកាកោះហៅអ្នកស្រី ឲ្យមកបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូង ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ("សេចក្តីសម្រេចលើដីកាកោះ អ៊ឹម ចែម") កថាខណ្ឌ ១៤។ ឯកសារ **D369** ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២៥ (ដែលបញ្ជាក់ឡើងវិញ ឯកកសារ A122/6.1/3)។ ឯកសារ **D212/1/2/2** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ជំទាស់ទៅនឹងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ ថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ("សាលដីកា អ.ប.ជ លើសុពលភាពដីកាកោះ") កថាខណ្ឌ ៧។

[101] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១ ដូចមានបញ្ជាក់នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។

53. ក្នុងបរិបទនេះ ច្បាស់ណាស់ថា "ការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់ត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត" ដែលមានន័យសាមញ្ញថា "រឿងក្ដីត្រូវតែបន្ត" ដោយរួមបញ្ចូលទាំងដំណាក់កាលនៃការបញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅ អ.ជ.ស.ដ[102]។ តាមពិត គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ត្រូវតែទទួលបានការគោរពនៅក្នុងគ្រប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃ អ.វ.ត.ក រួមទាំងក្រោយពេលបញ្ចប់ដំណើរការបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ទោះជាចាត់ទុកថា ការបញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងសំណុំរឿងទៅ អ.ជ.ស.ដ ជាផ្នែកនៃការស៊ើបអង្កេត ឬជាផ្នែកនៃការចោទប្រកាន់យ៉ាងណាក៏ដោយ[103]។ ការបង្កើតប្រព័ន្ធមួយ ដែលការខ្វែងយោបល់គ្នាដំបូងៗត្រូវបានដោះស្រាយដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប៉ុន្តែការខ្វែងយោបល់គ្នានាពេលក្រោយៗលើបញ្ហាតែមួយត្រូវបានដោះស្រាយដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺជារឿងឥតប្រយោជន៍ ចំណាយថវិកាច្រើន និងចំណាយពេលវេលាយូរដោយសឹងតែគ្មានសង្ឃឹមថានឹងទៅដល់ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ។

54. គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលចែងក្នុង វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេសជាមួយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានអានុភាពជាច្បាប់ពិសេស (*lex specialis*) លើពាក្យពេចន៍ទូទៅនៃវិធាន ៧៧(១៣)(ក) ពាក់ព័ន្ធដីកាទូទៅ មិនមែនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[104]។ ប្រសិន

---

[102] នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ អ.ប.ជ បានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចមួយដែលចុះកាលបរិច្ឆេទមុនការសម្រេចរបស់ អ.ជ.ត.ក នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ ថាឃ្លា"ការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តទៅមុខ" រួមបញ្ចូលដំណាក់កាលនៅពេលដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប្ដឹងទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។*សូមមើល* សំណុំរឿង០០២-ឯកសារ **D427/1/30** សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ កថាខណ្ឌ២៧៤ ("[ស.ច.ស] មិនមានកាតព្វកិច្ចជូនដំណឹងដល់ [អ.ប.ជ] ទេ នៅពេលខ្លួនមិនព្រមព្រៀងគ្នាលើបញ្ហាណាមួយដែលនៅចំពោះមុខ ហើយក្នុងករណីនេះ សេចក្ដីសម្រេចនោះគឺថា "ការស៊ើបអង្កេតត្រូវតែបន្ត" ស្របទៅនឹងវិធីសាស្ត្រ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានយកមកអនុវត្តនៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ")។

[103] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្ដីពិចារណា, កថាខណ្ឌ ១០៣-១០៤។ សំណុំរឿង ០០៣-ឯកសារ **D266/27 & D267/35** សេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣, កថាខណ្ឌ ៩៨ (ជាឯកច្ឆន្ទ) ("គោលការណ៍ដែលមានលក្ខណៈសារវន្ត និងកំណត់សម្រេចដូចជា គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ គឺមិនលុបចោល ឬដកចេញនូវស្ថានទម្ងន់ និងអានុភាពពេញលេញទាំងស្រុងរបស់វា ដោយការរៀបចំការបកស្រាយសាំញ៉ាំ")។ សំណុំរឿង ០០៤/២-ឯកសារ **D359/24 &D360/33** សេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ កថាខណ្ឌ ១១២ (ជាឯកច្ឆន្ទ)។

[104] ឃ្លាឡាតាំង *ច្បាប់ពិសេស* (*lex specialis*) សំដៅទៅលើទ្រឹស្ដីមួយទាក់ទិនទៅនឹងការបកស្រាយច្បាប់ ដែលយោងតាមទ្រឹស្ដីនេះ ច្បាប់មួយដែលបញ្ញត្តិអំពីកម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹងជាក់លាក់មួយ (ច្បាប់ពិសេស) មានអធិកភាពលើច្បាប់មួយដែលគ្រាន់តែបញ្ញត្តិអំពីបញ្ហាទូទៅ (ច្បាប់ទូទៅ (*lex generalis*))។ វាជាយន្តការនៃការបកស្រាយដែលគេទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ រួមទាំងនៅ អ.វ.ត.ក ផងដែរ។ *សូមមើល ឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០១-**F28** សាលដីកា រឿងក្ដី *ឌុច* កថាខណ្ឌ ២៩៨, ៣៥៨។ *សូមមើល ផងដែរ* របាយការណ៍របស់គណៈកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ UN

អ្នកតាក់តែងវិធានផ្ទៃក្នុងមានចេតនាថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ និងបញ្ចប់រឿងក្ដី ដោយមិនមានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុប ដើម្បីបដិសេធវាទេនោះ អ្នកតាក់តែងវិធាននេះនឹង បញ្ជាក់ច្បាស់ៗបែបនេះ នៅក្នុងវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ហេតុដូច្នេះ គោលការណ៍ នៃការបន្តរឿងក្ដីតម្រូវថា អ.ជ.ស.ដ ត្រូវទទួលយកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ហើយរឿងក្ដី ត្រូវតែជំនុំជម្រះ[105]។

55. ការមិនគោរពតាមគោលការណ៍នៃការបន្ត គឺបង្កើតបានជាកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយចៅក្រមនៃ អ.ប.ជ ដែលបណ្ដាលឱ្យមាន "លទ្ធផលគតិយុត្តិដែលមិនមានសំអាងហេតុទាល់តែសោះ ហើយនាំ ឱ្យមានការរំលោភបំពាន ទាំងទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជា"[106] រួមទាំងគោលការណ៍ គ្រឹះដ៏ល្អប់ដែលថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចាំបាច់ត្រូវអនុលោមតាមនិត្យានុកូលភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធភាព។

56. ទោះបីជា អ.ប.ជ បានរំឭកជាឯកច្ឆន្ទ នូវតម្លៃនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ដើម្បីផ្ដល់នូវមធ្យោបាយ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គេចចេញពីការជាប់គាំងផ្នែកនីតិវិធីដែលអាចមានណាមួយបណ្ដាលមកពី

Doc. A/CN.4/L.682, (UNGA សម័យប្រជុំលើកទី ៥៨) ថ្ងៃទី១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៦១។ របាយការណ៍ របស់គណៈកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ សម័យប្រជុំលើកទី ៥៦ UN Doc. A/59/10, ឆ្នាំ២០០៤ (UNGA សម័យប្រជុំលើកទី ៥៦) កថាខណ្ឌ ៣០៥។ *ជម្លោះរវាងប្រទេសអាហ្សង់ទីន និង ប្រទេសឈីលី ទាក់ទងនឹង ព្រែក Beagle* របាយការណ៍ និងសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការមជ្ឈត្តកម្ម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ UNRIAA, Vol. XXI, កថាខណ្ឌ ៣៦, ៣៨-៣៩។ រឿងក្ដី *Brannigan និង McBride តទល់នឹងចក្រភពអង់គ្លេស* លេខ ១៤៥៥៣/៨៩ និង ១៤៥៥៤/៨៩ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៣ កថាខណ្ឌ ៧៦។ រឿងក្ដី *Nikolova តទល់ទល់ប្រទេសប៊ុលហ្គារី* លេខ ៣១១៩៥/៩៦ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៦៩។ C-96/00 Rudolf Gabriel សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ លេខ 2002 ECR-I-06367 កថាខណ្ឌ ៣៥-៣៦ និង ៥៩។

[105] *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០១-ឯកសារ **F28** សាលដីកា *ឌុច* កថាខណ្ឌ ៦៥ *ដកស្រង់* ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣*ថ្មី*, កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៧(៤), វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ទោះបីជាការសម្រេចនេះកើតឡើងចេញពី ការពិភាក្សាអំពីសេណារីយ៉ូដែល ស.ច.ស មួយរូប ឬទាំងពីររូបបានបញ្ជូនបញ្ហានៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើក លែងចោទប្រកាន់ដែលផ្ទុយគ្នា ទៅ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងក៏ដោយ ក៏លទ្ធផលដ៏សំខាន់អាចយកមក អនុវត្តបានស្មើគ្នាចំពោះស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ដែល អ.ប.ជ ទទួលបានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ពីភាគីនានា ដោយសារតែលក្ខណៈដែល អ.ប.ជ ទទួលយកបញ្ហាដូចគ្នានេះមកពិនិត្យ គឺមិនពាក់ព័ន្ធឡើយ ទោះបីជាចៅក្រមរូបណាមានកំហុសក្នុងការចេញដីកាលើក លែងចោទប្រកាន់ ឬដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក៏ដោយ។

[106] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្ដីពិចារណា កថាខណ្ឌ ១០៤។

ការខ្វែងយោបល់គ្នា[107]ក៏ដោយ ក៏ អ.ប.ជ មិនបានអនុវត្តគោលជំហរនេះចំពោះសំណុំរឿង ០០៤ ដោយបញ្ជូនរឿងក្តីនេះទៅ អ.ជ.ស.ដ ឡើយ។ ជាពិសេស ដោយផ្ទុយនឹងតក្កវិជ្ជា និងសង្គតិភាពទាំងអស់ ចៅក្រមជាតិមិនបានទទួលស្គាល់ថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់មិនត្រូវបានតម្កល់ដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបទេ និងហេតុដូច្នេះ គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិតម្រូវឱ្យរឿងក្តីបន្តទៅមុខ[108]។ បើទោះក្នុងស្ថានភាពដែលដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ មានអានុភាពស្របគ្នាជាមួយនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្តី ក៏រឿងក្តីត្រូវតែបន្តទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះ ព្រោះនេះគឺជាអ្វីដែលភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បានគ្រោងទុកទាក់ទងនឹងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ៖ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានបញ្ចប់ក្នុងករណីមានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបរបស់ អ.ប.ជ តែប៉ុណ្ណោះ[109]។

57. ជាចុងក្រោយ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកម្ពុជា មូលហេតុនៃការរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា ក្រៅពីការលើកលែងចោទប្រកាន់ ឬសាលក្រមសម្រេចឱ្យរួចទោស ផ្អែកលើអង្គសេចក្តី ត្រូវបានកម្រិតកំណត់យ៉ាងច្បាស់ដោយមាត្រា ៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ត្រឹមតែមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ការផុតអាជ្ញាយុកាល ការផ្តល់ការលើកលែងទោស និរាករណ៍នៃច្បាប់ និង*អាជ្ញាអស់ជំនុំ*[110]។ គ្មានមូលហេតុណាមួយក្នុងចំណោមមូលហេតុទាំងអស់នេះ អាចអនុវត្តបានចំពោះសំណុំរឿង០០៤ ឡើយ ហើយ អ.ជ.ត.ក និង អ.ជ.ស.ដ សុទ្ធតែបានសម្រេចថា អ.វ.ត.ក មិនមានសិទ្ធិអំណាចបង្គាប់ឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញាដោយមូលហេតុផ្សេងពីនេះបានទេ[111]។

---

[107] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ១០៣-១០៤។

[108] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ១០៣-១០៤។

[109] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៧(៤)។ តាមរយៈពាក្យពេចន៍នៃបទប្បញ្ញត្តិនេះ បទប្បញ្ញត្តិនេះពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងយន្តការដោះស្រាយជម្លោះផ្លូវការ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និង វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដូច្នេះហើយ វាមិនដោះស្រាយចំពោះស្ថានភាពនីតិវិធីជាក់លាក់ឡើយ ប៉ុន្តែវា*ពិតជា*ដោះស្រាយចំពោះស្ថានភាពនេះ*ជាសារធាតុ៖* ស.ច.ស ពីររូបមិនយល់ស្របគ្នាចំពោះថាតើ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីគួរតែបន្តទៅមុខ ឬយ៉ាងណា។

[110] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៧។

[111] សំណុំរឿង ០០២-E138/1/10/1/5/7 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឱ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដោយឥតលក្ខខណ្ឌ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣៨។ សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ **E116** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ជនជាប់ចោទ នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចស៊ើបសួរ (ឯកសារ E51/3 E82 E88 និង E92) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៦-១៧ (យល់ឃើញថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក អាចត្រូវបានបញ្ចប់យោងតាមវិធាន ៨៩(១)(ខ) ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានមានកម្រិតដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងមាត្រា ៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ)។

ឃ. សំណុំរឿង ០០៤ មិនខុសច្បាប់ទេ

58. ការសម្រេចយឺតពេលរបស់ចៅក្រមជាតិ នៃ អ.ប.ជ ដែលថា សំណុំរឿង ០០៤ ទាំងមូលគឺខុសច្បាប់[112] គឺជាកំហុសឆ្គង។ មិនមានវិការៈនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋមឡើយ។ បើទោះបីជាមានក្តីក៏វិការៈនោះកើតឡើងតាំងពី១៣ឆ្នាំមុន ហើយត្រូវបានកែតម្រូវដោយកិច្ចបន្តបន្ទាប់របស់ភាគី ស.ច.ស និង អ.ប.ជ ហើយ។

មិនមានកំហុសឆ្គងនីតិវិធី នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋមឡើយ

59. ផ្ទុយពីការសម្រេចរបស់ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានផ្តួចផ្តើមការស៊ើបអង្កេតបឋម តាមវិធាន ៥០(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ "ជាឯកតោភាគី ដោយបិទបាំង"[113]នោះទេ។ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ បានបង្ហាញនូវទស្សនៈមូលបង្កាច់ លើការស៊ើបអង្កេតបឋម ដោយពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើ សារណាដែលបានជ្រើសរើសពី ស.ព.ជ នៅក្នុងពេលនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាតាមវិធាន ៧១(១)(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងឆ្នាំ២០០៨-២០០៩ ជាជាងការផ្តល់នូវទស្សនៈដែលមានព័ត៌មានត្រឹមត្រូវ ដែលផ្តល់ដោយការបំពេញបន្ថែមពេញលេញ នៃព័ត៌មានដែលមានស្រាប់[114]។

60. តាមពិតទៅ ស.ព.ជ បានចូលរួមនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋម នៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងអស់នៃ អ.វ.ត.ក រួមទាំងការជ្រើសរើសបេក្ខជនសម្រាប់ការចោទប្រកាន់។ ដូចដែល ស.ព.អ បានពន្យល់នៅពេលបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅ អ.ប.ជ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី កើត

---

[112] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា មតិរបស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ១៣០ ("សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលាក់លៀមផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋម ជាឯកតោភាគី រំលោភទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀង រវាងកម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្កើតបានអនីត្យានុកូលភាព ក្នុងសំណុំរឿងទាំងមូល")។

[113] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ១១៧, ១៣០ (ដកស្រង់ត្រង់កថាខណ្ឌ ១៣០)។

[114] នៅកថាខណ្ឌ ១៣០ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ បានអះអាងថាដកស្រង់ចេញពី ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ (ដូចដែលបានបង្កើតឡើងវិញដោយផ្នែកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២-**D359/24 & D360/33** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, នៃ ថុល និង ហួត វុទ្ធី ("យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ") កថាខណ្ឌ ២៦០) ប៉ុន្តែការដកស្រង់នេះ គឺជាការដកស្រង់ជ្រើសរើស ដោយលុបចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាច្រើនរបស់ ស.ព.ជ និងលប់ចោលសឹងតែទាំងស្រុង នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ដូចដែលបានកត់ត្រាក្នុងឯកសារ **D1/1.3**។

ចេញពីការស៊ើបអង្កេតបឋម ដែលធ្វើឡើយដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាជាចម្បង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគផ្ទៃក្នុង លើឯកសារដែលប្រមូលបានពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅមុនថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ គឺនៅមុនពេលដាក់ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីមួយ[115] ដែលគ្របដណ្តប់លើអ្វីដែលក្លាយទៅជា សំណុំរឿង ០០១ និង សំណុំរឿង ០០២[116]។ ត្រឹមខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញា*រួមគ្នា* បាន (១) កំណត់អត្តសញ្ញាណជនសង្ស័យសក្តានុពលចំនួន១៥នាក់ ដែលក្នុងនោះរួមមាន អោ អាន, យឹម ទិត្យ និង អ៊ឹម ចែម (២) ចាប់ផ្តើមការស៊ើបសួរបឋម និងពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ សម្រាប់ជនសង្ស័យទាំងអស់ និង (៣) សម្រេចថាជនទាំងប្រាំមួយរូបណា[117] ដែលត្រូវកំណត់ជាអាទិភាព *ហើយ*ជនទាំងប្រាំបួនរូបណា ដែលត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម[118]។ បន្ទាប់ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីមួយ ការស៊ើបអង្កេតលើជនសង្ស័យដែលនៅសេសសល់ បានចាប់ផ្តើមឡើងវិញដូចគម្រោង។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ដោយផ្អែកជាគោលទៅលើឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ស.ព.អ បានព្រាងដីកាសន្និដ្ឋានបន្ថែម សម្រាប់ជនសង្ស័យប្រាំមួយនាក់ ក្នុងចំណោមប្រាំបួននាក់ ដែលក្នុងនោះមាន អោ អាន, យឹម ទិត្យ និង អ៊ឹម ចែម[119]។ នៅក្នុងដំណើរការនេះ មិនមានអ្វី

---

[115] សំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ ឯកសារ **D3** ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧។

[116] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ៤៣ (ជាឯកច្ឆន្ទ) យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ៥ *ដកស្រង់* ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចំពោះការណែនាំរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឲ្យផ្តល់ជូនព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែមទៀត ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ("ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ") កថាខណ្ឌ ៥០ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចំពោះសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម ថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ("ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ") កថាខណ្ឌ ១៦។

[117] មានជនសង្ស័យចំនួនប្រាំរូប ដែលមានឈ្មោះនៅក្នុង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ (*សូមមើល* សំណុំរឿង ០០១ និង ០០២-**D3** ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទី ១ កថាខណ្ឌ ៨)៖ (កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច, នួន ជា, ខៀវ សំផន, អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ) រួមជាមួយជនសង្ស័យទី៦ វ៉ាន់ រិទ្ធី ដែល ស.ព.ជ ជំទាស់ជាចុងក្រោយ។

[118] <u>សំណៅកោសលុប៖</u> ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ៦-៨ *ដកស្រង់* ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ កថាខណ្ឌ ៥១-៥៣។ <u>ការដកស្រង់ដោយមិនមានការកោសលប់នៃឯកសារ **D1/1.3**</u> សំណុំរឿង ០០៤/២-**D359/24 & D360/33** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ យោបល់របស់លោកចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ២៦០ *ដកស្រង់* នៅត្រង់អនុកថាខណ្ឌ ៥-៧ ការដកស្រង់ដោយមិនមានការកោសលុបនៃឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ៦-៨។

[119] <u>សំណៅកោសលុប៖</u> ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ យោបល់របស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing កថាខណ្ឌ ១៦។ មតិរបស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ៩-១០ *ដកស្រង់* ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ

ដែលលាក់បាំងពី ស.ព.ជ ឡើយ[120]។ តាមពិតទៅ ស.ព.ជ មិនបានជំទាស់ថា មូលដ្ឋានឧក្រិដ្ឋកម្មនៃសំណុំរឿង ០០៤ គឺជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបអង្កេតបឋមរួមគ្នាឡើយ[121]។

61. ស.ព.អ ក៏បានកត់សម្គាល់ថា ស.ព.ជ បានលើកឡើងនូវបញ្ហានៃការស៊ើបអង្កេតបឋមបែបលាក់បាំងដែលចោទប្រកាន់នេះ នៅពេលដ៏យឺតនៅពេលចុងដំណើរការខ្វែងយោបល់គ្នា។ បើទោះបីជាផ្អែកលើការអះអាងផ្ទាល់របស់គាត់ក្តី ស.ព.ជ ពិតជាបានដឹងពីដំបូង អំពីការស៊ើបអង្កេតបឋម នៅក្នុងការប្រជុំមួយ ដែលធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលធ្វើការពិភាក្សាផងដែរអំពី *ក្នុងចំណោមរឿងផ្សេងទៀត* ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី[122]។ យ៉ាងហោចណាស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានទទួលចំណុចពិស្តារជាលម្អិតនៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ នៅពេលដែលមានការជូនដំណឹង អំពីសេចក្តីប្រកាសរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា[123]។ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ បានលើក

ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ កថាខណ្ឌ ៥០, ៥៤-៥៥។ ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ កថាខណ្ឌ ១៦។ សេចក្តីដកស្រង់គ្មានការកោសលុបនៃឯកសារ **D1/1.3**: សំណុំរឿង ០០៤/២-**D359/24 & D360/33** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ២៦០ *ដកស្រង់* ត្រង់អនុកថាខណ្ឌ ៨-៩ សេចក្តីដកស្រង់គ្មានការកោសលុបពីឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ៩-១០។

[120] នៅក្នុងបរិបទនេះ ស.ព.អ ក៏បានកត់សម្គាល់ដែរថា ដូចគ្នានឹងផ្នែកទាំងអស់នៃ អ.វ.ត.ក ដែរ ការិយាលល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាមានឃ្លាំងផ្ទុយឯកសារក្នុងកុំព្យូទ័រ ដែលការិយាល័យទាំងមូល ដែលអាចចូលពិនិត្យមើលបាន ទាំង ស.ព.អ, ស.ព.ជ និងបុគ្គលទាំងអស់របស់ពួកគេ ដែលលទ្ធផលនៃការងារទាំងអស់ ទាក់ទងការស៊ើបអង្កេតបឋម ត្រូវបានរក្សាទុកនៅទីនោះ។

[121] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ២៩-៣០ (ជាឯកច្ឆន្ទ), *ដកស្រង់* ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីប្រកាសជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីអង្គហេតុនិងសំអាងហេតុសម្រាប់ការខ្វែងយោបល់គ្នា របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ("ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.ជ"), កថាខណ្ឌ ៥២, ៥៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចំពោះសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម ថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩, និង ការកត់សម្គាល់បន្ថែមរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ("ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.ជ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ") កថាខណ្ឌ ៤៨, ៨៤-៨៥, ៨៦(ឃ) និង ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចំពោះចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម ថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ("ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.ជ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ") កថាខណ្ឌ ៨, ១៣-១៤, ១៧-១៨។

[122] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ១៨ (ជាឯកច្ឆន្ទ), *ដកស្រង់* ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.ជ កថាខណ្ឌ ១។

[123] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណា អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ១, ១៩ (ជាឯកច្ឆន្ទ)

ឡើងជាលើកដំបូង នូវបញ្ហាដែលចោទនេះនៅថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩[124] បន្ទាប់ពីមិនបានលើកឡើងបែបនេះ នៅក្នុងឯកសារកន្លងមកចំនួនបី ក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីការខ្វែងយោបល់គ្នា[125]។

62. បើទោះបីជាសន្មតថា ការស៊ើបអង្កេតបឋម ធ្វើឡើងជាឯកតោភាគីក្តី ក៏ការណ៍នេះត្រូវបានអនុញ្ញាតតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ដរាបណាការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានលេចរូបរាងឡើងនៅមុនពេល ចុះហត្ថលេខាទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី។ ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញា "ត្រូវសហការគ្នាដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយ"[126] និង "ត្រូវធ្វើការរួមគ្នា"[127] ជាលក្ខណៈអត្ថបទក្តី តែការណ៍នេះមិនបានដាក់នូវលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាកំហិត ទៅលើសហព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យបំពេញកិច្ចរួមគ្នា ក្នុងការអនុវត្តការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ឡើយ។ ប្រសិនបើដូច្នេះមែន យន្តការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលកំណត់ដោយឯកសារមូលដ្ឋានគោល និងវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលប្រមើលមើលយ៉ាងច្បាស់លាស់ ទៅលើស្ថានភាពនេះ នឹងទៅជាឥតប្រយោជន៍ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាមួយរូប អាចរារាំងការស៊ើបអង្កេតបឋម ដោយគ្រាន់តែបដិសេធមិនចូលរួម។ ហេតុដូច្នេះវិធាន ៥០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងអំពីការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវបកស្រាយរួមជាមួយវិធាន ១(២)[128] និង វិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ការស៊ើបអង្កេតបឋមមិនត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយរំលោភបំពានទៅលើ បទប្បញ្ញត្តិយុត្តាធិការបុគ្គល នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ឡើយ

63. ការអះអាងរបស់ចៅក្រមជាតិ នៃ អ.ប.ជ ដែលថា "គោលបំណងយ៉ាងច្បាស់លាស់ អំពីការព្រមព្រៀងរវាង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ គឺមានចំនួនតែបួន (៤) ទៅប្រាំ (៥)

---

[124] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ៩, ៣៨ (ជាឯកច្ឆន្ទ) *ដកស្រង់ ផងដែរ* ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងការណែនាំ កថាខណ្ឌ ១៩។ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងការណែនាំ កថាខណ្ឌ ២០, ២២-២៥។

[125] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ២, ៥, ៧ (ជាឯកច្ឆន្ទ) យោងទៅការដាក់ឯកសាររបស់ ស.ព.ជ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ខែកុម្ភៈ/មីនា ឆ្នាំ២០០៩ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩។

[126] កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៦(៤)។

[127] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១៦។

[128] វិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា "ការយោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះចំពោះពាក្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ ទោះបីដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈតំណាង។ ករណីដូចគ្នានេះដែរត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះ សហព្រះរាជអាជ្ញា។"

នាក់ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និងសំណុំរឿង ០០២ រួចទៅហើយ"[129] គឺមិនមាននៅក្នុងភ័ស្តុតាងនៃការចរចារសម្រាប់កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ឬការពិភាក្សាដេញដោលនៅសភាជាតិ ក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ស្តីពីការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដើម្បីឲ្យអនុលោមទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក[130]នោះទេ។

64. ជាដំបូងចៅក្រមជាតិ នៃ អ.ប.ជ បកស្រាយដោយខុសទៅលើការពិភាក្សាដេញដោលរបស់សភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤។ ការថ្លែងរបស់ឯកឧត្តម កែវ រ៉េមី ដែលថា "យើងចាប់ធ្វើការចោទប្រកាន់តែទៅលើមនុស្ស ៣-៤ នាក់ ខ្ញុំយល់ថាជារឿងអយុត្តិធម៌ទៅវិញ"[131] គឺ*មិនមែនជា*ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ដែលជាប្រធានអ្នកចរចាររបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅក្នុងការពិភាក្សាជាមួយ អ.ស.ប បានកម្រិតចំនួនមនុស្ស នៅក្នុងលក្ខណៈដូចនេះឡើយ។[132] ប៉ុន្តែឯកឧត្តម សុខ អាន បានឆ្លើយតបយ៉ាងច្បាស់ និងឥតស្រពិចស្រពិលទៅកាន់សមាជិកសភា (រួមទាំងឯកឧត្តម កែវ រ៉េមី) ថា (១) មិនមានចំនួនកំណត់នៃមនុស្ស ដែលអាចស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ និង (២) មិនមានបញ្ជីគោលដៅដែលមានឈ្មោះ ត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតឡើយ ដោយបានកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា នេះគឺជាភារកិច្ចរបស់តុលាការនេះ ក្នុងការសម្រេចថានរណាដែលត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ[133]។ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ក៏បានទទួលស្គាល់ផងដែរថា មន្ត្រីនៃតុលាការនេះត្រូវសម្រេចដោយឯករាជ ថាបុគ្គលណាដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក[134]។

---

[129] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា មតិរបស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ១២៣។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍បន្ថែម* កថាខណ្ឌ ១២៥, ១២៨, ១២៩។

[130] ប្រតិចារឹក៖ កិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទីមួយ នៃនីតិកាលទីបីរបស់រដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបកប្រែ ថ្ងៃទី៤-៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ("ប្រតិចារឹកសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤")

[131] ប្រតិចារឹកសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ (៣១ ភាសាខ្មែរ)។

[132] *ផ្ទុយនឹង* ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា មតិរបស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ១២៥។

[133] ប្រតិចារឹកសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ៥០-៥១ (ភាសាខ្មែរ) (ឯកឧត្តម សុខ អាន៖ ""បើសួរ [រាជរដ្ឋាភិបាល] ឬ ក៏សួរ [អ.ស.ប] ខ្លួនឯងថា ឥឡូវត្រូវចោទប្រកាន់អ្នកណាខ្លះ គឺមិនអាចឆ្លើយបានទេ ព្រោះនេះជាការងាររបស់តុលាការ គឺជាការងាររបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ បើយើងដាក់ចំមុខសញ្ញាទៀតនោះ គឺបានន័យថា យើងរំលោភទៅលើការងាររបស់អង្គជំនុំជម្រះនោះហើយ។ ដូច្នេះ ក្នុងនាមជាអ្នករៀបចំការងារនេះ ជាអ្នកដែលរៀបចំច្បាប់ហ្នឹង គឺយើងមិនមានសិទ្ធិទៅកំណត់មុខសញ្ញា ក ខ គ ឃ នោះទេ។ អ៊ីចឹងយើងកំណត់ជាគោលការណ៍ ដើម្បីសហព្រះរាជអាជ្ញាយកទៅធ្វើការ។ អ៊ីចឹងគោលការណ៍យើងបានកំណត់ពីរប្រភេទ ប្រភេទទីមួយគឺ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ យើងចង់សំដៅតាមកម្រិតដែលយើងសរសេរនេះ គឺទាំងភាគីកម្ពុជា ទាំងភាគីអង្គការសហប្រជាជាតិនេះ គឺយើងចង់សំដៅទៅលើមនុស្សមិនលើសពី ១០នាក់ទេ។ អ៊ីចឹងបើនិយាយឲ្យចំទៅគឺថា នៅលើរង្វង់អ្នកដឹកនាំដែលមានអាចថា នៅក្នុងរង្វង់ជុំវិញដប់នាក់ហ្នឹង មិនលើសពីហ្នឹងទេ។ ហើយយើងមិននិយាយច្បាស់ថាគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ឬយើងមិននិយាយច្បាស់ថា គណៈកម្មាកណ្តាលអីទេ យើងកំណត់ពាក្យថាមេដឹកនាំ

65. អ.ស.ប មានការយល់ឃើញដូចគ្នា។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ក្រុមអ្នកជំនាញ ដែលតែងតាំងដោយអគ្គលេខាធិការដើម្បីស្វែងរកជម្រើសនានា សម្រាប់យុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា បានសង្កត់ធ្ងន់ថា យុត្តិធម៌ដែលត្រឹមត្រូវ និងឥតលម្អៀង តម្រូវឲ្យមានសេចក្ដីសម្រេចជាឯករាជ ទៅលើនរណាដែលត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។ ក្រុមអ្នកជំនាញបដិសេធយ៉ាងច្បាស់លាស់ មិនលើកឡើងអំពីកម្រិតកំណត់ជាចំនួនមនុស្ស ដែលត្រូវចោទប្រកាន់ទេ ប៉ុន្តែបានលើកឡើងថា អាចនឹងឈានដល់ប្រហែល២០ ទៅ៣០នាក់ រួមទាំងប្រភេទដែលមិនបានកំណត់ នៃក្រុមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកនៅថ្នាក់ក្រោម ដែលត្រូវបានជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងអំពើសាហាវយង់ឃ្នង់បំផុតនោះ[135]។ អនុសាសន៍ទាំងអស់នេះ បង្កើតបានជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ជំហរក្នុងការចរចារបស់ អ.ស.ប នៅពេលនោះ។ បន្ថែមលើនេះ លោក David Scheffer

---

ជាន់ខ្ពស់ដើម្បីទុកលទ្ធភាពឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាគេធ្វើការ។ [...] ហើយបើយើងដាក់អ៊ីចឹង វានៅសល់ប្រភេទទីពីរដែលខ្លួនគេមិនមានឋានៈជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទេ ប៉ុន្តែគេបានប្រព្រឹត្តអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មច្រើនហើយវាលេចធ្លោជាងគេ។ អ៊ីចឹងបានយើងឯកភាពគ្នា ក្នុងការជ្រើសរើសពាក្យថា អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។ <u>អ៊ីចឹងមិនដូចវាក្លនខាងដើមបានលើកឡើងទេថាអ្នកទទួលខុសត្រូវហ្នឹងថ្នាក់ណា។ ប្រភេទទីពីរនេះអត់មានរើសថ្នាក់ទេ គេអត់កំណត់ពីថ្នាក់ពីតួនាទីដឹកនាំទេ គេកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ដែលវាលេចធ្លោ ហើយវាកាចសាហាវយង់ឃ្នងដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ជាងគេ</u>។" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែមដោយគូសបន្ទាត់ពីក្រោម) *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ទំព័រ ៣៤ (ភាសាខ្មែរ) (ប្រៀបធៀបយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទៅនឹងតុលាការពិសេស សម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន ដែលចោទប្រកាន់មនុស្ស៩នាក់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ទំព័រ ៣៦ ("ខ្ញុំក៏បានបញ្ជាក់រួចហើយថា សិទ្ធិក្នុងការសម្រេច [នរណាដែលត្រូវចោទប្រកាន់ ឬបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ] គឺជាសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ")។

[134] ឯកសារ **D324.22** លិខិតចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីនាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជា ផ្ញើរជូនអគ្គលេខាធិការ UN Doc. A/53/875, S/1999/324 (ឧបសម្ព័ន្ធ) ថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ២-៣ "រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មិនមានសិទ្ធិអំណាចអ្វី ក្នុងការបង្គាប់ទៅលើ តុលាការមានសមត្ថកិច្ចឡើយ [...] បញ្ហាថាតើត្រូវជំនុំជម្រះតាម៉ុកតែម្នាក់ ឬមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀត គឺអាស្រ័យទាំងស្រុងទៅលើសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នឹងមិនប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពល ឬជ្រៀតជ្រែកទោះជាក្នុងរូបភាពណាក្តី ទៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាប្រក្រតីរបស់តុលាការ ដែលទទួលបានឯករាជភាពទាំងស្រុង ពីអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ និងនីតិប្រតិបត្តិ")។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ **D324.23** សេចក្តីប្រកាសថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ របស់ខុទ្ទកាល័យសម្តេច ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា UN Doc. S/1999/443 (ឧបសម្ពន្ធ) ថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ២ (សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានអះអាងចំពោះសមាជិកព្រឹទ្ធសភាសហរដ្ឋ លោក Kerry ថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងការជំនុំជម្រះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម គឺជាសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខ របស់តុលាការ ដោយមិនមានការបញ្ជាពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាឡើយ)។ Kyodo News International *ហ៊ុន សែន សោកស្តាយដែលបញ្ជាក់ពីចំនួនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលត្រូវជំនុំជម្រះ* ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០។

[135] ឯកសារ **D324.15** របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើង អនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេច របស់មហាសន្និបាត 52/135, UN Doc. No. A/53/850, S/1999/231 (ឧបសម្ពន្ធ) ថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៩៧, ១០៩-១១០។

អតីតអគ្គរដ្ឋទូតគោចររបស់សហរដ្ឋ សម្រាប់បញ្ហាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ដែលពាក់ព័ន្ធស៊ីជម្រៅនៅក្នុងការចរចា[136] ក៏មានភាពច្បាស់លាស់ថា គោលជំហររបស់ អ.ស.ប គឺថា "ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការចោទប្រកាន់ជនណាម្នាក់"[137]។ គាត់បានរំឭកអំពីចំណាប់អារម្មណ៍របស់ អ.ស.ប ក្នុងការចោទប្រកាន់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងអ្នកកាន់ការកំពូល នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា[138] ព្រមទាំងបញ្ជាក់អះអាងថា គាត់ "ដឹងថាមិនមានសម្បទានពីអ្នកចរចារបស់ អ.ស.ប ក្នុងការបកស្រាយពាក្យពេចន៍ នៃយុត្តាធិការបុគ្គល ថាកម្រិតក្រុមជនសង្ស័យ តែត្រឹមបុគ្គលជាក់លាក់ប្រាំនាក់ប៉ុណ្ណោះនោះទេ"[139]។

66. សរុបមក ប្រវត្តិនៃការចរចារបស់ អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា ចេតនារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អ.ស.ប នៅពេលកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក គឺថា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាប្រភេទបើក ដែលសមាជិកភាពនៃក្រុមនេះ នឹងត្រូវបានកណត់ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបំពេញកិច្ចដោយឯករាជ និងឥតលម្អៀងប៉ុណ្ណោះ[140]។ តាមពិតទៅ អង្គជំនុំជម្រះនេះ បានបញ្ជាក់រួចហើយថា ការសម្រេចថាតើបុគ្គលណាដែលត្រូវចោទប្រកាន់ គឺជាសេចក្តីសម្រេចគោលនយោបាយទាំងស្រុង ដែលស្ថិតក្នុង*ឆន្ទានុសិទ្ធិ*ឯករាជរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និង ស.ច.ស[141]។ ច្បាស់ណាស់ថា ភាគីទាំងពីរមិនមានចេតនាដូចការបកស្រាយរបស់ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ឡើយ ហើយ ស.ព.អ មិនបានរំលោភបំពានទៅលើឯកសារមូលដ្ឋានគោលរបស់ អ.វ.ត.ក តាមរយៈការចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីឡើយ។

---

[136] សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **C5/13** សារណារបស់សាស្ត្រាចារ្យ David Scheffer អ្នកជំនាញច្បាប់អន្តរជាតិ ជាអ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី ដើម្បីគាំទ្រដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ២-៣។

[137] D. Scheffer, *ប្រវត្តិនៃការចរចា លើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក* Cambodia Tribunal Monitor ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ("អត្ថបទរបស់ Scheffer") ទំព័រ ៣។

[138] អត្ថបទរបស់ Scheffer ទំព័រ ២-៨។

[139] អត្ថបទរបស់ Scheffer ទំព័រ ១០ (យោងទៅរក នួន ជា ខៀវ សំផន អៀង ធីរិទ្ធ និង ឌុច)។

[140] *សូមមើលផងដែរ* កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣(៣), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១០ថ្មី, រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានអនុម័តថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣ និងវិសោធនកម្មថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ មាត្រា ៥១, ១២៨-១៣០, (មាត្រា ១០៩ - ១១១ ចាស់), ធម្មនុញ្ញរបស់អាស៊ាន ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ បុព្វកថា មាត្រា ១(៧)។

[141] សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **F28** សាលដីកាសំណុំរឿង *ឌុច* កថាខណ្ឌ ៦៣, ៧៤-៧៥, ៧៧-៧៩, ៨០-៨១។

វិការៈនីតិវិធីណាមួយត្រូវបានកែតម្រូវតាមរយៈ ការវិវឌ្ឍន៍នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី

67. ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី កំហុសឆ្គងនីតិវិធីណាមួយ ត្រូវបានកែតម្រូវដោយការបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ទៅ ស.ច.ស និងតាមរយៈកិច្ចរបស់ភាគី ស.ច.ស និង អ.ប.ជ នៅក្នុងពេលបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ។

68. នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយបានពិចារណាទៅលើការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប៉ុន្តែមិនអាចឈានដល់សំឡេងភាគច្រើនលើសលុបតាមការតម្រូវ អ.ប.ជ បានឯកភាពជាឯកច្ឆន្ទថា គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ នៅក្នុងវិធាន ៧១(៤)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានតម្រូវថាដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ "ត្រូវ" បញ្ជូនទៅ ស.ច.ស អនុលោមតាមវិធាន ៥៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[142]។ មិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុប លើអំណះអំណាងរបស់ ស.ព.ជ ដែលចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ បានអនុម័តយកនាពេលនេះឡើយ[143]។ តាមពិតទៅ នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណា ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ នាពេលថ្មីៗនេះ អ.ប.ជ បានទទួលស្គាល់ *ជាឯកច្ឆន្ទ*ថា ខ្លួនបាន "ណែនាំ" ស.ព.អ ឲ្យបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ទៅ ស.ច.ស នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ហើយបានបដិសេធចោលភ្លាមៗទៅលើការចោទប្រកាន់របស់ យឹម ទិត្យ ដែលថាដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបីគ្មានសុពលភាព[144]។

69. បើទោះជា *សម្រាប់គោលបំណងវែកញែក* ការបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកែតម្រូវលើវិការៈ - បើទោះជា អ.ប.ជ បានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទថាបានកែតម្រូវគ្រប់

---

[142] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ កថាខណ្ឌ ១៥, ១៧, ២៦, ៤៤-៤៥, ៥៣ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី (ជាឯកច្ឆន្ទ)។

[143] ឯកសារ **D1/1.3** សេចក្តីពិចារណារបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កថាខណ្ឌ ៤៤។

[144] ឯកសារ **D381/45 & D382/43** សេចក្តីពិចារណា កថាខណ្ឌ ២, ៦៩។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា នៅដប់ពីថ្ងៃក្រោយមក ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការបដិសេធអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចៅក្រមជាតិនៃ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ការសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដោយផ្អែកលើយុត្តាធិការបុគ្គល គឺមានយុត្តិកម្ម ដោយមិនបានលើកឡើងអំពី ការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬសំណុំរឿង មានអនិត្យានុកូលភាពឡើយ។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ **D384/7** សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើភាពអាចទទួលយកបាន នៃអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១មតិរបស់ លោកចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន លោកចៅក្រម ន័យ ថុល និងលោកចៅក្រម ហួត វុទ្ធី កថាខណ្ឌ ៤២-៤៣។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* កថាខណ្ឌ ២ (ជាឯកច្ឆន្ទ)។

គ្រាន់ហើយក្តី - ក៏វិការៈនេះត្រូវបានកែតម្រូវដោយការដែលភាគីនានា ឬ ស.ច.ស ខកខានមិនបានស្នើសុំឱ្យមានមោឃភាព ទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី តាមវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[145] ផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលចោទថា ដីកាសន្និដ្ឋាននេះ កើតចេញពីការស៊ើបអង្កេតបឋម ជាឯកតោភាគី[146] ដូច្នេះហើយគឺបដិសេធការអះអាងណាមួយសុំឱ្យមោឃភាព[147]។ គួរកត់សម្គាល់ថា

---

[145] ស.ព.អ កត់សម្គាល់ការសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទរបស់ អ.ប.ជ ដែលថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម គឺស្របទៅនឹងដំណើរការមោឃភាពតាម វិធាន ៧៦។*សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ **D120/3/1/8** សេចក្តីពិចារណា លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ប្រឆាំងដីកាសម្រេចចេញសារឡើងវិញ លើញត្តិរបស់ មាស មុត សុំលុបចោលដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ("សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ លើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម") កថាខណ្ឌ ៣១, ៣៤, ៣៦។ *ដកស្រង់* CCCP មាត្រា ២៥៣ និង២៨០ (ដែលរៀបរាប់ពីការធ្វើមោឃភាព *ផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី* គឺមិនមែនកិច្ចស៊ើបអង្កេតឡើយ នៅក្នុងន័យចង្អៀត)។ *សូមមើលផងដែរ ឯកសារ* **D257/1/8** សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ តា អាន សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ យោបល់លើអង្គសេចក្តីនៃសំណើនោះ ដោយចៅក្រម Baik និង Beauvallet កថាខណ្ឌ ៦។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ដោយស្របគ្នាជាមួយច្បាប់បារាំងរបស់តុលាការកំពូល ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ អាចត្រូវបានធ្វើមោឃភាព តែលើមូលដ្ឋានចំនួនពីរប៉ុណ្ណោះគឺ៖ (១) ប្រសិនបើរកឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនមាន "សំអាងហេតុក្នុងការជឿជាក់ថាមានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តារបស់ អ.វ.ត.ក" (វិធាន ៥៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង) ឬ (២) ប្រសិនបើអនុលោមតាមវិធាន ៥៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទម្រង់បែបបទផ្លូវការ នៅក្នុងវិធាន ៥៣(១)(ក)-(ង) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនស្របជាមួយ (*សូមមើល* សំណុំរឿង០០៣- **D120/3/1/8** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ លើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម យោបល់របស់ចៅក្រម Beauvallet និង Baik ទាក់ទងនឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថាខណ្ឌ ១៤-១៩។ Cass. Crim., 91-82.706 ថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩១។ Cass. Crim., No. 98-82.622 ថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៨។ Cass. Crim., 01-84.779 ថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១។ Cass., Crim., No. 20-82.267 ថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវនីតិវិធីដទៃទៀត ដែលមានចែងជាក់លាក់នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ឬច្បាប់កម្ពុជា ស្តីពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរឡើយ។

[146] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន កថាខណ្ឌ ៤២ ("ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសឆ្គង នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី មិនដែលត្រូវបានលើកឡើងថាជាសំអាងហេតុសម្រាប់ធ្វើមោឃភាព")។

[147] វិធាន ៧៦(៦) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("ភាគីណាមួយដែលផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយកិច្ចស៊ើបសួរដែលគ្មានសុពលភាពអាចលះបង់សិទ្ធិស្នើសុំមោឃភាពបាន ។ ការធ្វើដូចនេះ ផ្តល់និយតភាពដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ។")។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* CCCP មាត្រា ២៥៤ ការលះបង់សិទ្ធិ ការស្រុះស្រួលដោយស្ងៀមស្ងាត់ និងការមិនទទួលបណ្តឹង គឺជាគោលករណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ទាំងអស់។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **F28** សាលដីកាសំណុំរឿង ឌុច កថាខណ្ឌ ៣១ ជើងទំព័រ ៧៨។ *ការកំណត់ព្រំដែន នៃដែនសមុទ្ទិ នៅក្នុងឈូងសមុទ្រតំបន់ Maine (ប្រទេសកាណាដា តទល់នឹងសហរដ្ឋអាមេរិក)* សាលក្រម ថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៤ របាយការណ៍របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឆ្នាំ១៩៨៤ កថាខណ្ឌ ៧៩, ១៣០ (ដោយអនុវត្ត "គោលការណ៍ និងវិធានច្បាប់អន្តរជាតិ" តុលាការកត់សម្គាល់ថា "សញ្ញាណនៃការស្រុះស្រួលដោយ

នៅពេលបញ្ចប់ការស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ នៅពេលស្នើសុំការសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់លើសំណុំរឿងប្រឆាំង អ៊ឹម ចែម, អោ អាន និង យឹម ទិត្យ នោះ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ ស.ព.ជ មិនបានអនុវត្តតាមការអះអាងដែលថា កិច្ចស៊ើបសួរបឋមធ្វើឡើងជាឯកតោភាគី និងបិទបាំងឡើយ[148]។

70. ស.ច.ស បានអះអាងគាំទ្រជាវិជ្ជមាន ទៅលើសុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី និងទៅលើសំណុំរឿង ០០៤ តាមរយៈការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ទៅលើអង្គហេតុដែលបានចោទប្រកាន់នោះ។ ពួកគាត់បានបិទបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតទាំងអស់នោះរួមគ្នា[149] ហើយបានចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ជាឯកច្ឆន្ទ) សំណុំរឿង ០០៤/២ និងនាពេលនេះ សំណុំរឿង ០០៤ នៅមុនពេលសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ទៅលើផ្នែកនៅសេសសល់នៃសំណុំរឿង ០០៤[150]។

ស្ងៀមស្ងាត់ និងការមិនទទួលបណ្តឹង ដោយមិនគិតអំពីស្ថានភាព ដែលច្បាប់អន្តរជាតិបានផ្តល់ដល់ពួកគេនោះ សញ្ញាណទាំងពីរនេះ គោរពទៅតាមគោលការណ៍ជាសារវន្ត នៃជំនឿដោយសុទ្ធចិត្ត និងសមភាព"។ *រឿងក្តីព្រំដែនប្រទេសអាហ្សង់ទីន និងឈីលី* របាយការណ៍របស់តុលាការមជ្ឈត្តករ ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៦ UNRIAA, vol XVI ទំព័រ ១៦៤។ មជ្ឍត្តករតំបន់ការពារសមុទ្រ *Chagos* (*Mauritius តទល់នឹង ចក្រភពអង់គ្លេស*) សម្រេច ថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ រឿងក្តីលេខ 2011-03 តុលាការមជ្ឈត្តករអចិន្ត្រៃយ៍ កថាខណ្ឌ ៤៣៥។ *រឿងក្តីពាក់ព័ន្ធប្រាសាទព្រះវិហារ (កម្ពុជា តទល់នឹងថៃ)* អង្គសេចក្តី សាលក្រម ថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦២ របាយការណ៍របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឆ្នាំ១៩៦២ ទំព័រ ២៩-៣១ (សម្រេចថា ដោយសារការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួន ប្រទេសថៃត្រូវបានរាំងមិនឱ្យអះអាងថា ខ្លួនមិនព្រមទទួលស្គាល់ថា ការគូសផែនទីប្រាសាទព្រះវិហារ ស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីកម្ពុជាឡើយ)។ *សូមមើលផងដែរ* យោបល់ដោយឡែករបស់ចៅក្រមអនុប្រធាន Alfaro ទំព័រ ៣៩, ៤៣ (" គោលការណ៍ [...] ដែលត្រូវបានយោងដោយពាក្យ 'ការមិនទទួលបណ្តឹង', 'ការរាំង', 'ការហាមឃាត់', 'ការស្រុះស្រួលដោយតុណ្ហីភាព' [...] ខ្ញុំមិនស្ទាក់ស្ទើរឡើយ ក្នុងការអះអាងថា គោលការណ៍នេះ [...] ជាគោលការណ៍មួយ នៃគោលការណ៍ច្បាប់ទូទៅ ដែលទទួលស្គាល់ដោយប្រជាជាតិស៊ីវិល័យ")។

[148] សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D304/1** ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទាក់ទងករណី អ៊ឹម ចែម អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២ -១១ (ប្រវត្តិនីតិវិធី) ១៧, ២៧, ៣២, ៣៥-៣៧ (សារណា) ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ**D351/4** ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទាក់ទងករណី អោ អាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២ -១២ (ប្រវត្តិនីតិវិធី), ២៨, ៣៨ -៣៩ (សារណា)។ ឯកសារ **D378/1** ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទាក់ទងករណី យឹម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ២-១១ (ប្រវត្តិនីតិវិធី) ២៤, ២៩, ៣៣-៣៥ (សារណា)។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន កថាខណ្ឌ ៤២។

[149] ទាក់ទងនឹង ឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០៤ ប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ *សូមមើល* ជើងទំព័រ ១០ *យោងខាងលើ*។

[150] *សូមមើល* ជើងទំព័រ ៤ *យោងខាងលើ*។ ឯកសារ **D385** ដីកាសម្រេចបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដែលនៅសេសសល់ទាំងអស់ ក្នុងចំណោមកិច្ចស៊ើបសួរសំណុំរឿង ០០៤ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩។

នៅពេលដែលសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់រួមគ្នា ទៅលើសំណុំរឿងប្រឆាំង អ៊ឹម ចែម ស.ច.ស មិនបានសម្រេចថា ការស៊ើបអង្កេតបឋម ត្រូវបានធ្វើឡើងជាឯកតោភាគីទេ[151]។ ទាល់តែពេលដែល អោ អាន និង យឹម ទិត្យ បានចោទប្រកាន់នៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ពួកគេ ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ថាការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី ធ្វើឱ្យដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីទៅជាមោឃៈនោះ ទើប ស.ច.ស ដោះស្រាយទៅលើបណ្ដឹងនោះ។ ទោះបីជា ស.ច.ស.ជ បានសម្រេចថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី កើតចេញពីការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី ដោយរំលោភបំពានទៅលើនីតិវិធីច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក ក្ដី ក៏ការនេះ*មិនបាន*រាំងគាត់មិនឱ្យធ្វើការវាយតម្លៃ និងពឹងផ្អែកទៅលើភស្ដុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា អោ អាន និង យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្ដាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ[152]។ ស.ច.ស.ជ ក៏មិនបានផ្ដួចផ្ដើមដំណើរការធ្វើមោឃភាពដែរ។ ស.ច.ស.ជ *ច្រានចោល*អំណះអំណាងនេះ ដោយកត់សម្គាល់ថា មិនមានភាគីឬចៅក្រមរូបណា បានចោទប្រកាន់ថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី មានកំហុសឆ្គង តាំងពីឆ្នាំ២០០៩ គឺនៅពេលដែលដីកាសន្និដ្ឋាននេះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបន្តដំណើរការ[153]។

71. នៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ជាញឹកញាប់បានតម្កល់សុពលភាពដីកាសន្និដ្ឋាននេះ។ ជាឧទាហរណ៍ ចៅក្រមជាតិបានចូលរួមជាឯកច្ឆន្ទ លើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ អនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តដីកាកោះហៅ ដែលតម្រូវឱ្យ អ៊ឹម ចែម មកបង្ហាញខ្លួននៅ អ.វ.ត.ក ដើម្បីស្ដាប់បទចោទ[154] និងអនុញ្ញាតិឱ្យដាក់ភស្ដុតាងទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[155]។ ពួកគាត់បានទទួលស្គាល់

---

[151] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308** ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង អ៊ឹម ចែម។ សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ**D308/3** ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ("ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី អ៊ឹម ចែម (សំអាងហេតុ)")។

[152] *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D359** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ១៤-១៥, ៥៥៤។ ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥, ៦៨៥-៦៨៦។

[153] សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D360** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង អោ អាន កថាខណ្ឌ ៤១ -៤២ និងបញ្ជាក់ឡើងវិញនៅក្នុង ឯកសារ D382 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ២៤ ("មេធាវីការពារក្ដី បានធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបឋមមួយចំនួន ដែលខ្ញុំចាត់ទុកថា បានដោះស្រាយបញ្ហារួចរាល់អស់ហើយ")។

[154] ឯកសារ **A122/6.1/3** សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់អ្នកស្រី អ៊ឹម ចែម សុំឲ្យការអនុវត្តដីកាកោះហៅអ្នកស្រី ឲ្យមកបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូង កថាខណ្ឌ ៧, ១៤។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍* ឯកសារ **D212/1/2/2** សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ជំទាស់ទៅនឹងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះ ដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ កថាខណ្ឌ ៧។

ដោយតុល្យភាពថា អង្គហេតុដែលជាមូលដ្ឋាននៃសំណុំរឿង ០០៤ កើតចេញពីការស៊ើបអង្កេត ដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីររូប[156] និងបញ្ជាក់ថា "នីតិវិធីស៊ើបសួរ *មិន*មានវិការៈឡើយ"[157]។ នៅក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការទាំងមូល មិនដែលសោះដែលពួកគាត់បានចោទថា កិច្ចស៊ើបសួរបឋមខុសច្បាប់។ តាមពិតទៅ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចៅក្រមនៃ អ.ប.ជ ទាំងអស់បានពិភាក្សាទៅលើភាពត្រឹមត្រូវនៃដីកាដំណោះស្រាយពីរ និងអង្គសេចក្ដីរបស់ដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗ នៅក្នុងរឿងក្ដីនោះ[158]។ ប្រសិនបើពួកគាត់យល់ឃើញថា កិច្ចស៊ើបសួរបឋម ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី និងការស៊ើបអង្កេតដែលជាលទ្ធផលនោះ មិនមានសុពលភាព ពួកគាត់នឹងមិនអនុវត្តបែបនេះឡើយ។ ដូចគ្នានេះ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ស.ច.ស បានចេញសេចក្ដីសម្រេចរួមគ្នាលើអង្គសេចក្ដីនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ហើយ អ.ប.ជ បានចេញសេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹង

---

[155] ជាឧទាហរណ៍ ឯកសារ **D347/2/1/4** សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំ ដាក់សម្ពាធៈទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ (ពីសំណុំរឿង ០០២ និង ០០៣) ។ ឯកសារ **D360/1/1/6** សេចក្ដីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពការដាក់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ពីសំណុំរឿង ០០២ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧។

[156] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៣ នៃយោបល់របស់ពួកគាត់ ដែលភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធ នៅក្នុង៖ ឯកសារ **D5/2/4/3** សេចក្ដីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្ដឹងជំទាស់ នឹងដីកាសម្រេចលើការទទួលយក ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក Robert Hamill ថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ **D5/1/4/2** សេចក្ដីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាសម្រេចស្ដីពីការទទួលយក ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ សេង ចាន់ធារី ថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

[157] ឯកសារ **D263/1/5** សេចក្ដីពិចារណាលើសំណើសុំរបស់ អោ អាន សុំមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងនឹងវត្តតាមាក់ ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ យោបល់លោកចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន លោកចៅក្រម ន៍យ ថុល និងលោកចៅក្រម ហួត វុទ្ធី ពាក់ព័ន្ធអង្គសេចក្ដីនៃសំណើសុំ កថាខណ្ឌ ៤១ -៤២ (បញ្ជាក់ថា កិច្ចស៊ើបសួរគឺមោឃៈ ដោយសារមិនមានយុត្តាធិការបុគ្គល) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ **D345/1/6** សេចក្ដីពិចារណាលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរ និងដីកាទាកទងទំនប់កង្កួត ថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ យោបល់របស់ ចៅក្រម ប្រាក់ គឹម សាន, នៃ ថុល, និង ហួត វុទ្ធី កថាខណ្ឌ ១៧-១៨។ ឯកសារ **D344/1/6** សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្នុងស្រុកសង្កែ (តំបន់១) ថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ យោបល់របស់ ចៅក្រម ប្រាក់ គឹម សាន, នៃ ថុល, និង ហួត វុទ្ធី កថាខណ្ឌ ១៥-១៧។

[158] សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ **D359/24 & D360/33** សេចក្ដីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ កថាខណ្ឌ ៨៨ -១២៤ (ជាឯកច្ឆន្ទ) ១៧០-៣០២ (យោបល់របស់ចៅក្រមជាតិ) កថាខណ្ឌ ៣០៤-៦៨២ (យោបល់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ)។

ឧទ្ទរណ៍ ទៅលើអង្គសេចក្តីទាំងនោះ ដោយមិនបានសម្រេចថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ឬកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គ្មានសុពលភាពឡើយ[159]។

VI. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងដំណោះស្រាយដែលស្នើសុំ

72. ច្បាប់ អ.វ.ត.ក កំណត់អាណត្តិថា សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវតែបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ដែលត្រូវចាប់ផ្តើមឡើងនៅពេលដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនត្រូវបានបដិសេធដោយយ៉ាងហោចណាស់សំឡេងភាគច្រើនលើសលុប។ ការសន្និដ្ឋានខុសរបស់ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ដែលថា សំណុំរឿង ០០៤ ខុសច្បាប់ មិនបានធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ការអនុវត្តគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិឡើយ ដោយហេតុថា កំហុសដែលបានចោទប្រកាន់ណាមួយអាចត្រូវបានជួសជុលដោយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្រោយមកទៀត។ ការបរាជ័យរបស់ អ.ប.ជ ក្នុងការចាត់វិធានការចុងក្រោយដើម្បីបិទបញ្ចប់ដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះឱ្យបានត្រឹមត្រូវដោយការបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅជំនុំជម្រះ បង្កើតបានជាកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលតម្រូវឱ្យមានអន្តរាគន៍ពី អ.ជ.ត.ក។

73. ការសន្និដ្ឋានរបស់ អ.ប.ជ ដែលថា ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរគឺខុសច្បាប់ មិនបានរារាំងរឿងក្តីមិនឱ្យបន្តទៅជំនុំជម្រះឡើយ។ ការសន្និដ្ឋាននេះផ្ទាល់ មើលរំលងមិនត្រឹមត្រូវនូវក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តដ៏ពិសេសតែមួយគត់របស់ អ.វ.ត.ក ដែលមិនត្រឹមតែអនុញ្ញាតប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងគ្រោងទុកជាមុនអំពីការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរ ក្នុងករណីដែលមានការខ្វែងយោបល់គ្នាមិនអាចផ្សះផ្សាបាន រវាង ស.ច.ស ដែលមានឋានៈស្មើគ្នា។ ទោះបីជា ការសន្និដ្ឋានរបស់ អ.ប.ជ ត្រូវបានទទួលយកក៏ដោយ ក៏ការចេញដោយខុសច្បាប់របស់ ស.ច.ស បង្កើតបានជាកំហុសផ្នែកនីតិវិធីដែល អ.ប.ជ បានជួសជុល និងដែលមិនបានបណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ទាំងស្រុង មិនមានផលប៉ះពាល់សំខាន់ និងមិនមានការរំលោភលើដំណើរការ ដែលតម្រូវឱ្យមានការបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០៤ ដោយ អ.ជ.ត.ក នោះឡើយ។ ដំណោះស្រាយបែបនេះពិតជាមិនសមាមាត្រទាល់តែសោះ ទៅនឹងកំហុសដែលបានចោទ និងមិនគោរពចំពោះផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ និងសហគមន៍សកលលោកទាំងមូល ក្នុងការទទួលបានការវិនិច្ឆ័យជាសាធារណៈចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះ នៅចំពោះមុខអ្នកសម្រេចអង្គហេតុដ៏យុត្តិធម៌ និងមិនលម្អៀង។

[159] សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308/3** ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង អ៊ឹម ចែម (សំអាងហេតុ)។ សំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ **D308/3/1/20** សេចក្តីពិចារណារបស់ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង អ៊ឹម ចែម។

74. អាស្រ័យមូលហេតុដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបង្គាប់ឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីធ្វើការជំនុំជម្រះ៕

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២១	**លោកស្រី Brenda J. HOLLIS** សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ	ភ្នំពេញ	